

ما شاء الله لا قوة الا بالله

بفضل متفضل [illegible] جلد دوم [illegible] فیض [illegible] سلسلۂ تصنیفات [illegible]

اثبات مذہب اہلسنت از قرآن مجید

باہتمام محمد عبد الرحمن بن حاجی محمد روشن خان مغفور تربیت یافتہ حضرت برادر محمد [illegible] مصنف [illegible]

در مطبع نظامی واقع کانپور مطبوع گردید ١٢٨٥ھ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

جلد دوم | غرہ محرم سنہ ۱۲۸۴ ہجری مطابق ششم مئی سنہ ۱۸۶۷ عیسوی | نمبر ۳

بعد حمد خداے علیم وحکیم اور نعت رسول کریم علیہ وعلی آلہ واصحابہ الصلوۃ والتسلیم کے بندۂ امید وار رحمت بے پایان حضرت ایزد منان محمد عبد الرحمن بن حاجی محمد روشن خان مبرور وبرادر کوچک محمد مصطفی خان مغفور خدمت مین شائقین علم دین اور طالبین مسائل شرع متین کے عرض کرتا ہی کہ زمانہ پیشین مین اکابر علما کے باعث سے ترقی علم دین کی اسقدر ہوئی کہ اوسکا اثر آج تک باقی ہی لیکن اس عصر مین بسبب سستی اور کاہلی اور بے رغبتی کے اس مرتبہ ضعف ہمت اور توفیق مسلمانو نمین آگیا ہی کہ اوسکے باعث سے صورت اندراس علم کی مشاہد اور نمایان ہی پس ایسے

ایسے وقت مین سب مسلمان بھائیون کو واجب ہی کہ علماے سابق مین سے جو
باقی رہگئے ہین اونکی ذات بابرکات کو متبرک اور غنیمت جانکر اونکی تعظیم اور تکریم اور
خدمتگزاری کو وسیلہ مباہات دنیوی اور ذریعہ نجات اخروی کا سمجھین اور جو لوگ
زندہ نہین ہین اونکے کلام کے احیا مین ہمت مبارک کو صرف کرین اور جو بسبب
کم نصیبی کے مشاہدہ جمال باکمال اور فیضان صحبت علماے حق قائم سے محرومی حاصل ہے
تو اس صورت مین چاہیے کہ اونکے کلام کو بھی حرز بازو اور تعویذ گلو جانین اور
اونکے فتوے کو دستور العمل کارروائی اپنی کا تصور کرین لیکن از بسکہ بہمرسی اونکی
تکلف سے خالی نہین اور ہر شخص پر یہ بات بخوبی حالی نہین کہ کسکی تحریر مستند اور کسکا
قول معتمد ہے نظر بران اس عاجز نے بخوض و تامل یہ بات تجویز کی کہ جو مقدمات علماے ذی شان
حنفیہ مسلک کے حضور مین پیش ہوکر مسجل بدستخط اونکے ہوئے ہین اونکی اشاعت کرکے انکے
فیض سے سبکو مالامال کرے اور سوا اوسکے جن صاحبون کو کچھ ضرورت واقع ہو مسائل
ضروری تحریر کرکے مع عہ مطبع نظامی واقع شہر کانپور مین ارسال کرین علماے
دہلی اور رامپور اور لکھنؤ سے دستخط کرلے کے اونکی خدمت مین بھیجے جائینگے اور
یہ زر صرف محصول خط مین صرف ہوگا بعد اوسکے پھر وہ استفتا داخل اس مجموعہ کے
ہوگا اور اس مجموعہ کا نام **فیض عام** رکھا ایزد تعالی و تقدس برکت دے اوسکی اور اوسکی
ترقی کی توفیق ارزانی کرے **دوسری** غرض شائقان علم دین کی خدمات مین یہ ہے
کہ جن صاحبون کے پاس استفتاءات دستخطی جناب شاہ عبد العزیز قدس سرہ و دیگر علماے کبار

موجود ہوں از راہ عنایت اصل یا نقل بسبیل ڈاک ارسال فرمائیں تاکہ وہ بھی اس مجموعہ میں داخل کیے جائیں اور اگرچہ مصارف اسکے بہت ہیں لیکن بخیال نفع رسانی خلائق بہت کم قیمت مقرر کی اور بعد ہر سہ ماہی کے ایک مجموعہ استفتا ہای مسائل ضروریہ کا مرتب کرکے خدمت شائقین میں مرسل ہوگا امید جو صاحب دوام کے واسطے خریداری چاہیں تو اپنے نام و نشان سے آگاہی فرمائیں کہ وقت طیاری روانہ کیا جائیگا

سوال ما قولہم رحمہم اللہ تعالیٰ

اندرین معنی کہ شیعہ گویند مذہب ما حق است و روایات کتب ما از ائمہ اہل بیت مروی اند و روایات سنیان معتبر نیستند و فرقہ ناجیہ مائیم کہ بر مذہب اہلبیت میرویم و مائیم کہ بحکم اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاُولِي الْاَمْرِ مِنْكُمْ متابعت ائمہ اثنا عشر میکنیم و اولی الامر ایشان اند نہ کسی دیگر از صحابہ و علما و از سلاطین و سنیان گویند کہ فرقہ ناجیہ مائیم کہ بمذہب اہلبیت و صحابہ میرویم و روایات ما از ہمہ بزرگان مروی ست و روایات شیعہ معتبر نیست و بر ائمہ افترا می بندند درینصورت مردم عوام بیچارگان کہ حافظ جمیع کتب دین نمیتوانند کرد کمال پریشانی لاحق میشود چہ کنند و کدام راہ و مذہب اختیار نمایند جواب شافی کہ کسی را جای دم زدن و مجال انکار نباشد و بوجہ حسن ظاہر گردد کہ کدام فریق عمل بقرآن و حدیث و قول ائمہ میکنند رقم نمایند فرمود جزاکم اللہ خیر الجزا

جواب ہو الملہم للحق والصواب

حق سبحانہ و تعالیٰ بعد انتشار کفر و شرک در عالم رسول کریم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم را

وسلم را در مکه مبعوث فرموده وکتابی بزبان عربی بروی نازل نمود در وصف کتاب
خود میفرماید هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ یعنی قرآن هدایت کنندهٔ متقیان است براه راست
ومسائل ایمان معتقد دروی بتفصیل وتصریح بیان فرموده وحاجت بکتابی دیگر نگذاشته لهذا
چنانچه خود میفرماید اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتٰبَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْ ۭ اِنَّ فِيْ
ذٰلِكَ لَرَحْمَةً وَّذِكْرٰى لِقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ یعنی آیا کفایت نکرد ایشانرا آنکه نازل کردیم ما
بر تو کتاب که تلاوت کرده می‌شود بر ایشان بدرستیکه درین کتاب هر آینه رحمت وپند است
برای گروه مومنان پس هر کرا راه نجات خود جستن منظور باشد از قیل وقال کتابهای فرق [illegible]
درگذشته رجوع بتصریحات کتاب الله آرد ودروی تامل کند چنانچه حق تعالی میفرماید
كِتٰبٌ اَنْزَلْنٰهُ اِلَيْكَ مُبٰرَكٌ لِّيَدَّبَّرُوْٓا اٰيٰتِهٖ وَلِيَتَذَكَّرَ اُولُوا الْاَلْبَابِ
یعنی قرآن کتابی است با برکت که فرستادیم بر تو ای محمد برای آنکه تدبر وتفکر کنند بندگان
آیات او را وتا که پند پذیرند خداوندان عقول صافیه پس صاحب عقل صافی آنست که بمضمون
صریح آیات ایمان آورده مذهب خود محکم سازد ووهم وشبهات واهیه را که مصنفان
کتابها هر کس موافق مدعای خود بر آورده اند یکسو گذارد مگر جائی که معنی ظاهری کدام آیت
با معنی آیات دیگر موافقت نداشته باشد آنجا تاویل کردن برای موافقت [illegible]
آیات مضایقه ندارد پس بشنو که بیشتر نزاع سُنّی وشیعه در حق صحابهٔ رسول الله صلی الله
علیه وآله وسلم است ودر دیگر مسائل کم وچون این نزاع بآیات محکمات قرآنی [illegible]
دیگر مسائل خود بخود حل شوند سنیان گویند که صحابهٔ اولین وآخرین همه مغفور وبهشتی اند

ودر حق آنها سوای حسن ظن جائز نیست و بهیچ وجه طعن و تشنیع درست نی وشیعه گویند
که بسیاری آنها منافق بودند یا بعد رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم مرتد شدند وخلافت
که حق اهلبیت بود غصب کردند وخانهٔ آنحضرت را خوان یغما دانسته بردند وبی دلیل شرعی
هر شخصی از قوم خود بطمع دنیا و هوای نفس ریاست مقرر کرده او را خلیفهٔ رسول الله نام نهادند
وشیعه در کتب خود بسیار مطاعن در حق آنها ذکر میکنند اکنون ای برادر این قضیه را از کتاب الله
که فرمان احکم الحاکمین ست باید پرسید وهرچه ارشاد شود آنرا در دل خود بلا تردد وانکار
جا باید داد واگر بعد حکم کتاب الله هم باز کسی این سوء وآن سوء ودود وشبهات کتابهای
مردمان بخاطر راه داده خواهد که معانی کتاب الله بگرداند یا دران شک آرد یقین دانسته
شود که آنکس ایمان بخدا و کتاب او ندارد وقرآن او را کفایت نمیکند پیغمبران در زعم
فاسد او همان مردمان اند که شبهات از کتابهای شان در دل او می درآرند پس آنکس خارج
از بحث اسلامی ست حَسْبُهٗ جَهَنَّمُ ط وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ پس بدان وفقک الله تعالی
وآیاتی که در کتاب الله در مدح اصحاب خواه مهاجرین خواه انصار خواه دیگران که بعد مهاجرین
وانصار ایمان آورده اند وبشرف صحبت وملازمت آنحضرت مشرف شده همراه
وی جهاد کردند ونمازها خواندند وازوی احادیث شنیدند بمرتبه آمده که بعد اطلاع
بران هیچ عاقل تجویز نکند که آنها منافق بودند یا مرتد شدند هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ
يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ۝
یعنی قرآن هدایت کننده و دلالت کننده هست براه راست پرهیزگاران را آنانکه

آنانکه ایمان می آرند بغیب و برپا میدارند نماز را و از آنچه ایشان را روزی داده ایم نفقه
می کنند وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ و
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ و آنانکه ایمان می آرند بانچه نازل کرده شده بسوی تو و بانچه
نازل کرده شده پیش از تو و به آخرت ایشان یقین میدارند أُولَئِكَ عَلَى هُدًى
مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ آن گروه بر راه راست اند از پروردگار
ایشان یعنی بمدد توفیق او راه صواب یافته اند و همان گروه ایشانند رستگاران از
عقاب وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ و بشارت ده ای محمد بکسانیکه ایمان آوردند و کارهای نیکو
کردند آنکه مر ایشانراست بهشتها که جاری اند در زیر آنها نهرها وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ و آنها که ایمان آوردند
و کارهای شایسته کردند آنها اهل بهشت اند ایشان دران بهشتها جاویدان باشند بَلَى
مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ نه چنین ست که یهود و نصاری میگویند که در جنت سوای یهود
و نصاری کسی نرود بلکه هر که اسلام آورد و تسلیم نمود همه خود را برای خدا و او نیکوکار است
پس برای او مزد اوست نزد پروردگار او هیچ ترسی نباشد بر ایشان و نه ایشان
غمگین شوند این آیات که در مدح مومنان مذکور شد در وقت نزول سوای صحابه
کسی نبود که صحابه از این آیت خارج کرده شود باز حق تعالی میفرماید که ابراهیم علیه السلام

وقت بنای کعبه این دعا کرده بود ربنا واجعلنا مسلمین لک ومن ذریتنا
امة مسلمة لک ای پروردگار ما بگردان ما هر دو را یعنی مرا و پسر من اسمعیل را مخلص
و مطیع مر ترا و گردان از اولاد ما جماعتی را انقیاد کننده و فرمان برنده مر ترا ربنا وابعث
فیهم رسولا منهم یتلوا علیهم ایاتک ویعلمهم الکتب والحکمة
ویزکیهم ای پروردگار ما برانگیز و بفرست در میان ایشان پیغمبری را هم از ایشان که
بر ایشان آیات کتاب تو و بیاموزد ایشان را قرآن و معانی آن از حلال و حرام و غیره و پاک
گرداند ایشان را از شرک و گناه حق سبحانه و تعالی دعای آنحضرت را اجابت کرده رسول
کریم را در مکه معظمه مبعوث فرمود و بسیاری از قریش را اسلام نصیب گشت و ذریت
صحابه منسلک گردانید درینجا نکته ایست که بآب زر باید نوشت و آن اینست که هرگاه
حق سبحانه و تعالی دعای حضرت ابرهیم علیه السلام را که در حق ذریت خود یکبار کرده بودند
باجابت مقرون فرماید دعای سید ابنیا را صلی الله علیه و آله وسلم که بیشک افضل از
ابراهیم علیه السلام بودند و هر روز هفده بار در هفده رکعت نماز فرض که بجماعت
میگذاردند و در حق تمام مقتدیان خود اهدنا الصراط المستقیم بصیغه متکلم مع الغیر میفرمودند
چگونه اجابت نفرماید و شک نیست که تمامه مهاجرین و انصار خصوصا خلفای ثلثه
ابرار لیل و نهار نماز همیشه همراه آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم میخواندند پس کسیکه
اینها را بر صراط مستقیم نداند یقین که منکر دعای آنحضرت باشد و خود محروم القسمة
گردد نعوذ بالله ... صحابه کرام گفتند که شاه دین قوم گذشته بپیروی این ملت حق سبحانه و تعالی فرموده که تم

بگوئید که بهمه انبیا ایمان آوردیم و مطیع فرمان خدائیم باز حق تعالی فرمود فَاِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهٖ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا هُمْ فِیْ شِقَاقٍ پس اگر ایمان آرند اهل کتاب چنانچه شما ایمان آوردید پس تحقیق راه راست یابند آنها، و اگر اعراض کنند و روگردانند پس نیستند آنها مگر در مقام خلاف و عداوت وَكَذٰلِكَ جَعَلْنٰكُمْ اُمَّةً وَّسَطًا لِّتَكُوْنُوْا شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُوْنَ الرَّسُوْلُ عَلَيْكُمْ شَهِيْدًا همچنانکه قبلهٔ شما را افضل قبلها ساختیم شما را هم گردانیدیم گروهی عادل و برگزیده تا باشید شما گواهان برای انبیا بر منکران نبوت روز قیامت و باشد پیغمبر بر شما گواهی دهنده یعنی بر صدق شما گواهی دهد این خطاب بآنجماعت است که وقت تحویل قبله موجود بودند و خلفای اربعه و جمعی دیگر از مهاجرین و انصار از آن جماعت اند و این خطاب بدیگران بطفیل و تبعیت آنها خواهد بود پس هر که آنجماعت را عادل نداند منکر این آیت باشد در ابتدای اسلام بعد نماز عشا اجازت طعام و مباشرت در شبهای صیام نبود چون از بعضی صحابه در وقت منهی عنه این فعل بوقوع آمد و بعرض آنحضرت رسانیدند این آیه آمد اُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ اِلٰى نِسَآئِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ حلال کرده شد برای شما در شب صیام مباشرت با زنان خود ایشان پوشش اند مر شما را و نیز شما لباس اید مر ایشان را عَلِمَ اللّٰهُ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ دانست خدا در ازل که شما خیانت کنید

بانفسهای خود بسبب مباشرت در غیر وقت جواز پس رجوع کرد بر شما برحمت و رخصت داد بمباشرت در شب صیام و عفو کرد تقصیر شما + ای برادر تامل کن که چه دریای کرم در حق آنها جوش میزند که حق سبحانه و تعالی با وجود علم ازلی خود بر خیانت و تقصیر شان قلم عفو و صفح بر گناه شان کشید باز بشنو اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَالَّذِیْنَ هَاجَرُوْا وَجَاهَدُوْا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ یَرْجُوْنَ رَحْمَتَ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ بدرستی آنانکه ایمان آورده اند و هجرت کرده اند و جهاد کرده اند در راه خدا آن گروه امید میدارند رحمت خدا را و خدای تبارک و تعالی آمرزندهٔ گناهان ایشان و مهربان بر ایشان ست این آیت دلالت میدارد که مهاجرین مغفور اند پس کسی که آنها را مغفور نداند منکر این آیت باشد اَللّٰهُ وَلِیُّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا یُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ خدای تعالی متولی امور و دوست کسانیست که ایمان آوردند بمحمد صلی الله علیه و آله وسلم و بقرآن بیرون می آرد خدایتعالی آنها را از تاریکیهای کفر و ضلالت بسوی روشنائی ایمان و هدایت اَلَّذِیْنَ یُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ بِالَّیْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَّعَلَانِیَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ آنانکه خرج می کنند مالهای خود را در شب و روز پنهان و آشکارا پس برای ایشان ثواب ست نزد پروردگار شان و نیست خوف بر ایشان و نه ایشان اندوهگین شوند اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ

سورهٔ بقره ربع ... از سیپاره ۲

سورهٔ بقره ربع اول تلک الرسل از سیپاره ۳

سورهٔ بقره ربع ... از سیپاره ۳

ایضاً

عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ترجمه این آیت از آیات سابق ظاهر شود آمَنَ
الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ایمان آورد پیغمبر خدا بانچه
نازل کرده شد بسوی او از پروردگار وی و مومنان هم ایمان آوردند کُلٌّ آمَنَ
بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ همه یعنی پیغمبر و یاران او ایمان آوردند بخدا
و فرشتگان او و کتابهای او و پیغمبران او لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ
می گویند نبی و صحابه که جدا نمی کنیم میان هیچ یکی از پیغمبران او بلکه بهمه پیغمبران
ایمان داریم ایعزیز حق سبحانه و تعالی شهادت داد بایمان صحابه و ایمان آنها را
بایمان رسول خود مقرون ساخت و ازین زیاده تر کدام کرامت باشد پس هرکه در ایمان
آنها شک آرد حال او بکجا رسد نعوذ بالله منه قُلْ أَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذَٰلِكُمْ
بگو ای محمد بدرویشان صحابه آیا خبر دهم شما را به بهترین از متاع دنیا لِلَّذِينَ اتَّقَوْا
عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا برای کسانیکه
پرهیز کردند از شرک و گناه نزد پروردگار شان بهشتهاست که جاری اند زیر آنها نهرها
جاوید باشند ایشان در جنات وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ برای ایشانست زنان پاکیزه
وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ و خوشنودی از خدا وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ خدای تعالی
بیناست براحوال بندگان الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا
ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ آنانکه میگویند ای پروردگار ما بدرستیکه ما ایمان
آوردیم پس بیامرز ما را گناهان ما را و نگاهدار ما را از عذاب آتش دوزخ دیگر صفت شان

میفرماید الصابرین والصادقین والقانتین والمنفقین والمستغفرین بالاسحار صبر کنندگان وراستبازان وفرمان برداران خدا ونفقه کنندگان درراه او واستغفار کنندگان بوقت سحر ورئیس این جماعت ذات پاک رسول است واصحاب او چنانچه از دیگر آیات ظاهر میشود که این همه اوصاف در صحابه بودند ان اولی الناس بابراهیم للذین اتبعوه وهذا النبی والذین آمنوا والله ولی المؤمنین بدرستیکه سزاوارترین مردمان بدین ابراهیم آنانند که متابعت او کرده بودند واین پیغمبر ومومنان اند وخدا دوست مومنان است وقتی درمیان انصار بعد اسلام بعادت جاهلیت جنگ واقع شد حق تعالی نهی کرد وفرمود واذکروا نعمة الله علیکم اذ کنتم اعداء فالف بین قلوبکم فاصبحتم بنعمته اخوانا ویاد کنید نعمت خدا را که برشما افاضه کرد چون بودید باهم دشمنان پس الفت داد درمیان دلهای شما پس گشتید برحمت خدا برادران یکدیگر وکنتم علی شفا حفرة من النار فانقذکم منها وبودید شما بواسطه کفر بر کناره مغاکی از آتش دوزخ پس خلاصی داد شما را ازان کنتم خیر امة اخرجت للناس تامرون بالمعروف وتنهون عن المنکر وتؤمنون بالله هستید شما بهترین گروهی که از خلوتخانه غیب بیرون آورده شده است از برای مردمان امر می کنید به نیکوئی ونهی می کنید از منکر وایمان میدارید بخدا روزی وقت صبح آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم از خانه عایشه رضی الله عنها بر خاسته صحابه

را برای جنگ احد جابجا میفرمود حق تعالی آن قصه را یاد میدهد وَاِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِيْنَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ یاد کن ای محمد چون بامداد بیرون شدی از منزل اهل تو که عایشه است میساختی و مهیا میکردی بجهت مومنان جاهای ایستادن برای کارزار و چون در جنگ احد بر جماعتی از مسلمانان بسبب عصیان امر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم شکست افتاد در و بفرار نهادند حق تعالی در حق آنها میفرماید اِنَّ الَّذِيْنَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعٰنِ اِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطٰنُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوْا وَلَقَدْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهُمْ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ بدرستی آنانکه پشت دادند از شما روزیکه جمع شدند دو جماعت یعنی کافران و مومنان جز این نیست که بلغزانید ایشان را شیطان بشامت بعضی آنچه کرده بودند از مخالفت امر و هر آینه بتحقیق خدای تعالی عفو کرد از ایشان بدرستیکه خدای تبارک و تعالی غفور و حلیم است ای مسلمان پاکیزه باطن درین آیت تامل کن که رحمت الهی چه رنگ در آنجماعت پاک را دستگیری میکرد و ازین آیت عین عنایت الهی درباره آنها جلوه گر میگردد نه چنان که تیره دروننان خیال کنند و ازین آیت پی بطعن برند حاشا ثم حاشا چیزی را خدای تعالی بخشد و بنده اعتراض کند معلوم شود که از آیت عفو انکار دارد پس کفر او ظاهر است نعوذ بالله لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ اِذْ بَعَثَ فِيْهِمْ رَسُوْلًا مِّنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ اٰيٰتِهٖ وَيُزَكِّيْهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ بدرستی و راستی منت نهاد خدای تعالی بر مومنین چون فرستاد در میان ایشان پیغمبری هم از ایشان میخواند

بر ایشان آیات خدا و پاک میگرداند ایشان را و می آموزد ایشان را الکتاب و حکمت

وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ بدرستی که بودند ایشان پیش از آمدن

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در گمراهی هویدا یعنی کفر و شرک از این آیت مستفاد

شد که بعد آمدن آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم در ضلال نماندند فَالَّذِينَ هَاجَرُوا

وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ

عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

پس کسانیکه هجرت کردند و بیرون کرده شدند از خانهای شان و ایذا داده شدند

در راه من و کارزار کردند با کفار و کشته شدند هر آینه درگذارم از ایشان بدیهای

ایشانرا و در آرم ایشانرا در بهشتها که میرود از زیر درختان یا منازل آنها نهرها

ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ثواب دهیم ایشانرا ثواب دادنی از نزد خدا از این آیت ثابت

شد که گناهان مهاجران مغفور اند وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ

جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا

أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ترجمه این آیت از ما تقدم ظاهر

میشود معنی ظلا ظلیلا سایه دراز است که انقطاع نشود لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ برابر نیستند نشینندگان در خانهای خود از مومنان

که نباشند خداوند بیماری و عجز و جهاد کنندگان در راه خدا بمالهای خود و جانهای

خود فَضَّلَ اللهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً
فضیلت داد خدا یتعالی جهاد کنندگان را بمالها و جانهای خود بر نشینندگان از روی
درجه وَكُلًّا وَعَدَ اللهُ الْحُسْنَى و همه ایشان که مجاهدان و چه غیر مجاهدان وعده
کرده است خدا بجزای نیک که بهشت ست این آیت صریح ست درانکه صحابه خواه
مجاهدان باشند خواه نشینندگان در خانها مغفوراند و اگر منافق یا مرتد بودندی با آنها
وعید دوزخ بودی نه وعده حسنی پس هر که در حق آنها سوای وعده حسنی چیز دیگر
گمان کند ازین آیت منکر باشد و کافر نعوذ بالله وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ
وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ
أُجُورَهُمْ وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا وکسانیکه ایمان آوردند بخدا یتعالی
و پیغمبران او و فرق نکردند میان یکی از پیغمبران زود باشد که بدهد خدا یتعالی
اجر آنها و هست خدا غفور رحیم و سابق در آیت آمن الرسول گذشته که
صحابه بهمین نمط ایمان آوردند پس هر که آنها را مومن نگوید ازین آیت منکر باشد
فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ
مِنْ فَضْلِهِ فاما کسانیکه ایمان آورده اند و کارهای شایسته کرده اند پس خدا یتعالی
جزای آنها تمام و کمال خواهد داد و زیاده خواهد کرد از فضل خود فَأَمَّا الَّذِينَ
آمَنُوا بِاللهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا اما کسانیکه ایمان آوردند بخدا و چنگ زدند

باو پس زوود باشد که در آرد خدا آنها را در رحمتی از نزد خود و در فضل خود و بنماید ایشان را
بسوی خود راهی راست از آیت آمن الرسول ایمان صحابه ثابت شد و از این آیت واضح
گشت که روز بروز ساعت بساعت آنها در فضل و رحمت الٰہی خواهند بود و براه راست
خواهند ماند حق تعالی خطاب بصحابه بعنوان یٰاَیُّہَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا فرمود بعد ذکر
احکام وضو و تیمم میفرماید مَا یُرِیْدُ اللّٰہُ لِیَجْعَلَ عَلَیْکُمْ مِّنْ حَرَجٍ وَّلٰکِنْ
یُّرِیْدُ لِیُطَہِّرَکُمْ وَلِیُتِمَّ نِعْمَتَہٗ عَلَیْکُمْ لَعَلَّکُمْ تَشْکُرُوْنَ
حق تعالی نمی خواهد که بر شما تنگ گیرد ولیکن اراده می کند که شما را پاک گرداند و تا تمام گرداند
نعمت خود را بر شما تا شکر گویید باید دانست و انصاف باید داد که شیعه از آیت تطهیر
اِنَّمَا یُرِیْدُ اللّٰہُ لِیُذْہِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ اَہْلَ الْبَیْتِ وَیُطَہِّرَکُمْ تَطْہِیْرًا
که بعینه مانند همین آیت ست بلفظ یرید و یطهر عصمت امام هدی علی مرتضی و حسنین
و سیدة النساء علیهم التحیة والثنا اثبات می کنند و از ازواج مطهرات را که سابق
ولاحق این آیت در قصه آنهاست بسینه زوری اخراج می کنند پس بر ایشان لازم
افتاد که صحابه را بسبب وضو معصوم گویند و معصوم نزد ایشان امام و مفترض الطاعة است
پس بقول ایشان تمام صحابه بلکه تمام امت مفترض الطاعة شدند و این خود محال است
پس حق آنست که معنی هر دو آیت طهارت از ذنوب و از صفات ذمیمه نفسانیست
نه عصمت یا زیادتی طهارت ظاهری در آیت وضو و پس دخول ازواج در آیت تطهیر
ظاهر ست بلکه لازم و ضروری بنابر رعایت سیاق و سباق آیت و علم الله

الذین آمنوا و عملوا الصالحات لهم مغفرة و اجر عظیم ترجمه اش ظاهر است
قد جاءکم من الله نور و کتاب مبین یهدی به الله من اتبع رضوانه
سبل السلام و یخرجهم من الظلمات الی النور باذنه و یهدیهم
الی صراط مستقیم بدرستیکه آمد بشما از نزد خدا تعالی روشنائی و کتاب روشن کننده
که هدایت میکند خدا تعالی بآن نور کسی را که متابعت خوشنودی وی می کند راههای اسلام
و بیرون می آرد آنهارا از تاریکیها بسوی روشنائی باراده و توفیق خود و هدایت می کند
ایشان را براه راست و در قرآن در حق حاضران احد و بروایتی در حق حاضران بدر صغری
که بعد یکسال از غزوهٔ احد بود و آنها یکهزار و پانصد بودند بتصریح وارد شده اتبعوا
رضوان الله پس اینهمه بزرگان بموجب این آیت بر صراط مستقیم بودند و از ظلمت و جهالت بیرون
بودند پس هر که در حق این همه کابر سوای هدایت و ایمان چیز دیگر گمان برد خود مطرود
گردد و اذا جاءک الذین یؤمنون بآیاتنا فقل سلام علیکم کتب
ربکم علی نفسه الرحمة انه من عمل منکم سوءا بجهالة ثم تاب
من بعده و اصلح فانه غفور رحیم و چون بیایند نزد تو ای محمد آنانکه
ایمان دارند بآیتهای ما پس بگو سلام بر شما باد نوشت پروردگار شما بر ذات خود
رحمت را یعنی وعدهٔ رحمت موکد ساخته بدرستیکه هر که بکند از شما کار بد بنادانی پس توبه
کند بعد از آن و بصلاح آرد حال خود را پس بتحقیق خدا غفور رحیم است پس بر وی در روز
حق سبحانه و تعالی خطاب بملائکه کرده اصحاب بدر را که سه صد و چند کس بودند و خلفای راشدین

سوای حضرت عثمان رضی الله عنه در انجا حاضر بودند وازش میفرمایید اذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا یاد کن ای محمد صلی الله علیه و آله وسلم چون وحی میکرد پروردگار تو بسوی ملائکه که من همراه شما ام پس ثابت دارید مومنان را و متصل همین آیت فرموده وَإِنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وبدرستیکه خدا با مومنانست هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ او آنخداوندست که قوت داد ترا ای محمد بیاری کردن خود بفرستادن ملائکه و بمومنان وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ والفت داد خدای تعالی درمیان دلهای شان اگر خرج میکردی ای محمد صلی الله علیه و آله وسلم انچه در زمین ست از خزانها ومتاع همه را الفت نمیدادی درمیان لهای شان ولیکن خدا تعالی الفت داد درمیان آنها ازین آیت برید می شود زبان کسانی که گمان فاسد برند وگویند که درصحابه باهم عداوت قلبی بود وبظاهر معامله دوستانه بتقیه ومانند آن میکردند نعوذ بالله من وساوس شیطان باز بشنو که درحق این بزرگان چه خلعت کرامت عنایت شد وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وآنانکه ایمان آوردند وهجرت کردند وجهاد نمودند در راه خدا وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا وآنانیکه جا دادند مهاجران را ونصرت کردند پیغمبر خدا را أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا آن گروه ایشانند مومنین حقا ویقینا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ

وَ دِرِزْقٌ كَرِيمٌ مرايشان را مغفرت ست و روزی نیکو که در جنت بهشت آیسلمان
پاکیزه نهاد این آیات در سورهٔ انفال که در قصهٔ بدر نازل شده موجود اند و بر موافق و
مخالف ظاهر ست که خلفاء الراشدین از حضار معرکهٔ بدر اند چنانچه بالا ذکر یافته
و حضرت عثمان رضی الله عنه که درین غزوه نبود سببش آنست که آنحضرت او را برای
تعهد و تمریض زوجهٔ او شان رقیه بنت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم در مدینه
گذاشته بود و لیکن او را از غنیمت بدر حصه داده اند و لهذا ایشان را از بدریان
میشمارند و خوشنودی که حق تعالی شهادت بایمان آنها داده و وعدهٔ مغفرت
فرمود پس اگر کسی با وجود این قسم تصریحات قرآنی نسبت نفاق یا مرتد شدن بسوی
هم ازانها کند یقین ست که منکر اینهمه آیات باشد و خود مرتد گردد نعوذ بالله منه
باز بشنو که چه دربای کرم درباره اینان جوش میزند اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَهَاجَرُوْا
وَجَاهَدُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ اَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللّٰهِ
ترجمه اش ظاهرست وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَآئِزُوْنَ و آن گروه ایشان ظفر یافتگانند
و بمنزل مقصود رسیدگان يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَّجَنّٰتٍ
لَّهُمْ فِيْهَا نَعِيْمٌ مُّقِيْمٌ مژده میدهد ایشان را پروردگار ایشان برحمتی از خود
و خوشنودی کامل و بهشتها که باشد مر ایشان را در آن بهشتها نعمت دائم بی انقطاع
خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا که جاوید باشند در بهشتها اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗٓ اَجْرٌ عَظِيْمٌ
بدرستیکه خدا نزد اوست ثواب عظیم ای مومن پاکیزه درین آیت تامل فرما که با وجود

[illegible]
ایضاً
ایضاً
ایضاً

این بشارات عظیمه چه جای توهم نفاق یا ارتداد است پس هر که درحق یکی هم از مهاجرین
سوای این بشارت توهم کند خود محروم العاقبه گردد روز حنین چون لشکر پیغمبر صلی الله
علیه وآله وسلم بسیار بود بعضی گفتند که ما بسیاریم مغلوب نشویم بسبب این پندار اولا
شکستی بر اهل اسلام واقع شده اهل لشکر فرار نمودند ثانیاً چون حضرت عباس رضی الله
عنه آواز داد یا عباد الله یا اصحاب الشجرة هذا رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم
باواز او گرد آمدند وحمله نمودند وقتل شدید کردند ومدد غیبی از ملائکه در رسید وبشارت
بنزول سکینه یافتند چنانچه میفرماید لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَ
يَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ
الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ بدرستیکه نصرت داد شما را خدای تعالی
در جنگهای بسیار ودر روز حنین چون بشگفت آورد شما را بسیاری لشکر شما پس دفع نکرد
از شما آن بسیاری شما چیزی را وتنگ گشت بر شما زمین با وجود وسعت خود پس بازگشتید
درحالیکه پشت دهندگان بودید ثُمَّ أَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَى
الْمُؤْمِنِينَ پس نازل کرد خدای تعالی سکینه وآرام خود را بر پیغمبر خود وبر مومنان که بندای
عباس رضی الله عنه بازگشتند وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وفرستاد لشکرهای ملائکه که
بچشم ندیدید ایشان را وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وعذاب کرد کافران را
درین آیت تامل کن که چه زود رحمت حق دستگیر آن بزرگواران شد گاهی که بمقتضای
بشریت می لغزیدند رحمت الهی شامل حال میگشت ودست آنها می گرفت لیکن

باین قصه تمسک جسته تمام آیت رحمت و مغفرت را درباره آنها فراموش کرده هدف
سطاعن بیازد خود محروم و مطرود گردد وَعَدَ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي
جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ أَكْبَرُ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ترجمه ش
از آیات سابق معلوم گردد لٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولٰئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ لیکن پیغمبر و کسانیکه ایمان آوردند همراه وی جهاد کردند بمالها و جانهای
خود و آن گروه برای ایشان است نیکیها و آن گروه ایشانند فلاح یافتگان أَعَدَّ
اللّٰهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذٰلِكَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ مهیا کرد خدا برای آنها بهشتها الخ وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ و سابقان که اولین اند از مهاجرین و انصار و آنانکه پیروی سابقین کردند
به نیکوی یعنی بایمان و طاعت خشنود گشت خدا از ایشان و خوشنود شدند
ایشان از وی وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ مهیا کرد خدا برای ایشان بهشتها که جاری اند
در زیر درختان یا منازل آن نهرها اینها همیشه باشند در بهشتها این مرتبه بزرگ است
ای برادر این آیت برملا ندا می کند که مهاجرین و انصار سابقین همه بهشتی اند

ایضاً

و پیروان ایشان که بعد از آنها آمدند و طریقهٔ ایشان اختیار کردند نیز بهشتی اند و شک نیست
که خلفای اربعهٔ راشدین از مهاجرین اولین اند خصوصاً خلیفهٔ اول که هجرت او و آیت غار
ثابت است کسی که او را از مهاجرین اولین نگوید بسبب آیت غار کافر باشد و درین آیت
اخبار است بودن آنها در جنت بر سبیل خلود و دوام و کذب و خلف در اخبار الهی محال است
و حق تعالی درین آیت سوای سبقت هجرت هیچ چیز شرط نکرده پس هر که در جناب آنها
سوای جنت و مغفرت چیز دیگر گمان برد مرحوم و مخذول ابدی گردد و نیز ازین آیه
واضح شد که متابعت کنندگان مهاجرین مغفور و بهشتی اند و شک نیست که در وقت
آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم متابعان آنها واقعی اصحاب رسول الله صلی الله علیه
و آله و سلم بودند که بعد آنها ایمان آوردند و هجرت کردند و مانند آنها راه سلوک
گرفتند پس ثابت شد که آنها هم مغفور اند و بعد زمان آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم متابعان
آنها آنکسانند که در حق آنها دعای خیر و مغفرت می کنند و بر طریقهٔ آنها میروند و آنها
اهل سنت و جماعت اند پس واضح گشت که فرقهٔ ناجیه ایشانند نه کسی دیگر که دیگران
طاغیان و منکران آنها اند نه تابعین باحسان پس هر که طریقه و مذهب اهلسنت را
انکار کند و بر باطل داند خود بر باطل و منکر این آیت باشد نعوذ بالله منه بعد ازین
حق تعالی در حق بعضی صحابه که از آنها تقصیری واقع شده بود که از غزوهٔ تبوک
بی عذر پس ماندند و چون آیات تهدید بر تخلف نازل شد خود را با ستون مسجد بستند
و بتقصیر خود معترف گشتند میفرماید وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا

عَمَلًا صَالِحًا وَّاٰخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَّتُوْبَ عَلَيْهِمْ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ و دیگران که اعتراف کردند بگناهان خود بیامیختند عمل نیک را بعمل دیگر بد یعنی از ایشان هردو فعل بوقوع آمدند گاهی حسنات و گاهی سیئات امید ست که خدا تعالی توبه ایشان پذیرد بدرستیکه خدا تعالی غفور رحیم ست خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيْهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ اِنَّ صَلٰوتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ بگیر ای محمد صلی الله علیه وآله وسلم از مالهای شان صدقه تا پاک گردانی ایشان را از گناهان و پاک گردانی یا زیادت گردانی حسنات ایشان را بدان صدقه و صلوة فرست بر ایشان یعنی دعا کن در حق آنها بدرستیکه دعای تو موجب تسکین و آرامست مر ایشان را وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ و خدا شنواست دعای ترا عَلِيْمٌ داناست بآنکه این قوم کورین لائق دعای تو اند این آیت طهارت ست در حق گناهگاران صحابه و سابق آیت وضوست که در ذکر تطهیر گذشت و منکرین صحابه به آیت انما یرید الله عصمت ثابت میکنند پس بر ایشان لازم شد که این گناهگاران صحابه را هم معصوم گویند و چون این معنی محال ست پس حق اینست که مراد از هر سه آیت حفظ و مغفرت و طهارت از ذنوب ست یا زیادتی طهارت ظاهری در آیت وضو نه عصمت و اگر کسی به آیت انما یرید الله تمسک نموده ازین دو آیت چشم پوشی کند یا بگمان فاسد خود بلا ضرورت [illegible] تاویل کشاید خطاب اَفَتُؤْمِنُوْنَ بِبَعْضِ الْكِتٰبِ وَتَكْفُرُوْنَ بِبَعْضٍ در حق او متوجه میشود یعنی حق تعالی میفرماید آیا ایمان می آرید ببعض کتاب و انکار میکنید ببعض را فَمَا جَزَآءُ مَنْ يَّفْعَلُ ذٰلِكَ

مِنكُمْ اِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُرَدُّوْنَ اِلٰى اَشَدِّ الْعَذَابِ
پس نیست جزای کسی که کند این فعل از شما مگر رسوائی در دنیا و روز قیامت رد کرده شوند
بسوی سخت ترین عذاب وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ و نیست خدا تعالی غافل
از آنچه شما عمل میکنید ای برادر مسلمان را باید که از عذاب سخت دوزخ بپرهیزد
و بتمام قرآن ایمان آورده محبت اهلبیت و صحابه را شیوه خود سازد و اگر بیکی جانب دوستی
و جانب دیگر کینه دارد در عذاب سخت بحکم این آیت شریف خواهد بود اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰی
مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ بدرستیکه خدا تعالی
خرید کرد از مومنان جانهای شان و مالهای شان را بعوض آنکه ایشان را بهشت است
يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُوْنَ وَيُقْتَلُوْنَ جهاد میکنند در راه خدا تعالی
پس گاهی میکشند و گاهی کشته میشوند وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرٰىةِ وَالْاِنْجِيْلِ
وَالْقُرْاٰنِ وعده داده است خدا تعالی ایشان را وعده دادنی حق که در وی خلف
نباشد در توریت و انجیل و قرآن وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ و کیست وفا کننده تر
بعهد خود از خدا فَاسْتَبْشِرُوْا بِبَيْعِكُمُ الَّذِيْ بَايَعْتُمْ بِهٖ پس شادمان باشید
بخرید و فروخت خود که با خدا تعالی معامله کرده اید وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ
و این معامله رستگاری بزرگ است پس شرح این جماعت میفرماید اَلتَّآئِبُوْنَ الْعٰبِدُوْنَ
الْحٰمِدُوْنَ توبه کنندگان عبادت کنندگان ستایش گویندگان السَّآئِحُوْنَ
روزه داران یا سیر کنندگان بطلب علم الرّٰكِعُوْنَ رکوع کنندگان السّٰجِدُوْنَ

سجده کنندگان الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنكَرِ فرمایندگان
بخوبی و منع کنندگان از بدی وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ ونگاه دارندگان مر احکام
خدا را آمی بر اداین وصف اخیر جامع جمیع صفات جمیله است پس هر که این کار برا بر
باطل و ناحق شناسد منکر این آیت باشد وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ و بشارت مومنین را
بار ت شنو که بچه نوع شمول عنایات ایزدی شده اند میفرماید لَقَد تَّابَ اللَّهُ عَلَى
النَّبِيِّ بدرستی که پذیرفت خدا تعالی و بقبول توبه بازگشت بر پیغمبر صلی الله علیه
وآله وسلم وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنصَارِ و بر مهاجرین و انصار یعنی بر جمعی که از ایشان
کاره بودند بر رفتن غزوهٔ تبوک و بمقتضای بشریت بسبب شدت گرمی و سفر نه بنا بر عناد
الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ آن مهاجرین و انصار که پیروی کردند پیغمبر را
صلی الله علیه وآله وسلم و همراه او رفتند در ساعت تنگی یعنی غزوهٔ تبوک و این را
جیش عسرت گویند از ان جهت که در آنوقت عسرت عظیم بود بر اهل اسلام هم در سواری
وهم در آب وهم در توشه چنانچه در میان ده ده کس یک شتر برای سواری بود و کوبت
بنوبت سوار میشدند و دو کس روزی بیک خرما بسر گذرانیدند و با وجود قلت مرکب
شتر را می کشتند و برطوبات اجواف و امعای او دهان خویش را تر میساختند و هوا
بغایت گرم بود حق سبحانه و تعالی صفت آنها بدین خصلت میفرماید که بر آن تنگی متابعت
پیغمبر صلی الله علیه وآله وسلم نمودند مِن بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ
از پس آنکه نزدیک بود که از غایت عسرت میل کند و از جا برود دلهای گروهی از ایشان

یعنی کار بدان رسیده بود که گروهی از جهاد باز گردند یا از متابعت آنحضرت صلی الله
علیه و آله و سلم دست بردارند بواسطهٔ شدت و مشقت ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ پس
خدایتعالی جلشانه رجوع برحمت کرد بر ایشان اِنَّهٗ بِهِمْ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ
بدرستیکه خدایتعالی با ایشان و در حق ایشان بسیار مهربان و رحمت کننده است ای برادر
این غایت کرم و نهایت الطاف ست در باب این بزرگان که توبهٔ آنها را همراه توبهٔ
رسول کریم خود ذکر فرمود چنانچه ایمان آنها را با ایمان آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم
در آیت آمن الرسول یاد فرموده و خود فرموده با وجود آنکه نزدیک بود که ایشان
بسبب شدت بلغزند رحمت او دستگیر ایشان شد چرا که ما بر حال ایشان بسیار مهربانیم
و ظاهر ست که هر که خدا بروی بسیار مهربان باشد نفاق و کفر را گرد او راه نیست و خلفای
ثلثه رضوان الله علیهم اجمعین رئیس این جماعت مهاجرین و حضار این معرکه اند پس هر که
در حال یکی هم از ینها گمان فاسد کند مرتد و کافر گردد نعوذ بالله منه و در همین غزوهٔ تبوک
سه کس از مسلمین بی عذر نرفتند که نام آنها کعب و هلال و مراره است رضی الله عنهم
و چون آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم از سفر این غزوه مراجعت فرمود از ایشان
سلام و کلام موقوف فرمود و دیگران را هم از کلام و سلام نهی فرمود آنها بخانهٔ
خود نشسته گریه و زاری بجناب باری عزاسمه بتقدیم رسانیدند رحمت حق دستگیر
ایشان شد و آیت رحمت در شان ایشان آمد وَّعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِيْنَ خُلِّفُوْا
حَتّٰى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ توبه پذیرفت و رجوع برحمت کرد

حق تعالی بر سه تن که پس مانده بودند یا معنی آنست که امر توبهٔ ایشان در تاخیر افتاده بود
تا آنکه چون تنگ گشت بر ایشان زمین با وجود وسعت خود وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ
أَنْفُسُهُمْ و تنگ شد بر ایشان جانهای ایشان وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا
إِلَيْهِ و دانستند آنکه پناهی نیست از خشم خدا مگر هم بوی ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا
پس توفیق توبه داد ایشانرا تا توبه کردند یا معنی آنست تا بر توبه ثابت باشند و بحق باز
گردند إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ بدرستیکه خدا اوست قبول کنندهٔ توبه مهربان
بر تائبان ای برادر کسیکه حلاوت ایمان دارد قرآن را هدی للمتقین اعتقاد کند
بالقطع و الیقین بلا تردد حکم خواهد کرد که مهاجرین و انصار تمامهم بهشتی اند و نفاق را
با آنها راه نیست چه این غزوهٔ تبوک مومنین را از منافقین ممتاز ساخت که اکثر منافقان
درین غزوه تخلف نمودند و همراه نرفتند و بعد مراجعت آنحضرت صلی الله علیه
و آله و سلم عذرهای باطل آوردند حق تعالی آنها را فضیحت و رسوا ساخت چنانچه میفرماید
يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ
لَكُمْ قَدْ نَبَّأَنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ عذر خواهند آورد بسوی شما چون رجوع
کنید شما بسوی ایشان از غزوهٔ تبوک بگو ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم که عذرهای
باطل میارید که ما شما را باور نخواهیم کرد بدرستی که آگاه گردانید ما را خدا تعالی از خبر
شما و چند کس از مومنین که بیعذر پس مانده بودند توبهٔ آنها نیز قبول گشت چنانچه سابق
در آیت وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ و عَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا

ذکر آنها گذشت و درین غزوه بعضی از منافقان که همراه رفته بودند و در وقت مراجعت آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم خواستند که جناب پاک او را چشم زخم رسانند و وقت شب از ناقه او را از بالای عقبه در نشیب بیندازند جبرئیل علیه السلام آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم را از حال آنها خبر داده آنها را فضیحت و رسوا ساخت و صبح حذیفه بن یمان را رضی الله عنه از نام آنها نشان داده آنها را حاضر گردانید و زجر و توبیخ نمود و در حق آنها دعای بد کرد و فرمود اَللّٰهُمَّ ارْمِهِمْ بِالدُّبَيْلَةِ خداوندا رمی کن ایشان را بدبیله و دبیله نام سوزشی ست و بر و تین یعنی رگ جان می افتد و انسان از ان می میرد و مرضی دیگر شدید ست چنانچه از کتب طب دریافت میشود و از حدیث صحیح مسلم معلوم میشود که آنها دوازده کس بودند و در بعضی روایات چهارده و در بعضی پانزده نیز آمده غرض اینهمه منافقان که بودند اعراب و بادیه نشینان بودند یا بعضی از سکان مدینه نه از مهاجرین اولین و انصار سابقین چنانچه میفرماید وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِّنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ یعنی بعضی از آنکسان که گرد شما می باشند یعنی گرد مدینه از اعراب و بادیه نشینان منافقان اند و بعضی از اهل مدینه شده اند از نیکی و خو کرده اند بنفاق و حق تعالی در حق منافقین در ضمن ذکر همین غزوه تبوک میفرماید فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ پس اگر توبه کنند منافقان از نفاق خود باشد بهتر مر ایشان را و ان یَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ و اگر رو گردانند منافقان

ایضاً

از توبه و بر نفاق خود ثابت قدم مانند عذاب کند آنها را حق تعالی در دنیا بفضیحت و قتل و رسوائی و مانند آن در آخرت بعذاب دوزخ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ونباشد مرایشانرا دوستی و یاری هیچ یعنی در زمین کسی حامی و مددگار شان نباشد این آیت برملا ندا می کند که خلفای اربعه از مهاجرین اولین اند و نفاق را با آنها راه نیست چه آنها از اهل مکه اند که هجرت کرده بودند نه اعراب و سکان مدینه و یاری و مددگاری ایشان در زمین تمامی صحابه کردند و آنها را افضل از جمیع مهاجرین و انصار دانسته هر یکی را در وقت او امام نمودند و همیشه همراه آنها جهاد کردند و نماز خواندند پس باوجود اینقدر تصریحات قرآنی هر که یکی را هم از اینها نسبت نفاق کند یقین ست که با اینهمه آیات باهرات منکر باشد مرتد گردد نعوذ بالله و بحث و شرح احوال منافقین در آخر کتاب زیاده ازین مذکور گردد ان شاء الله تعالی اکنون چند فضائل این بزرگان که درین غزوهٔ تبوک نصیب ایشان شد ثبت نمودند اما صدیق اکبر رضی الله عنه آنچه در خانه خود داشت بتمام و کمال آورده حضور آنحضرت نهاد و خود نیز بدولت رفاقت ممتاز شد و فاروق اعظم نیمه آنچه داشت آورده شرف رکاب آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم حاصل نمود و ذی النورین جامع حسنات داراین نه صد شتر و یکصد اسپ و ده هزار درم درین غزوه انفاق بر اهل لشکر نمود و خود هم بر کاب سعادت حاضر آسد الله الغالب علی بن ابی طالب که عاشق خونریزی دشمنان دین بود و جهاد فی سبیل الله دوست او نیز عزم همراه رفتن کرد اما چون آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم او را در مدینه برای خبرداری عیال و اطفال گذاشت وی بحکم الامر

فوق الادب برکات همایون نه پیوست وکسانیکه در غزوه انفاق اموال خود نموده بودند
وگرسنگی وتشنگی کشیده همراه رفته بودند بآیات باهرات خدایتعالی سرفراز شدند چنانچه
میفرماید ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَاٌ وَّلَا نَصَبٌ وَّلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ
وَلَا يَطَـُٔوْنَ مَوْطِئًا يَّغِيْظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُوْنَ مِنْ عَدُوٍّ نَّيْلًا اِلَّا كُتِبَ
لَهُمْ بِهٖ عَمَلٌ صَالِحٌ ط اِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيْعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِيْنَ وَلَا يُنْفِقُوْنَ نَفَقَةً
صَغِيْرَةً وَّلَا كَبِيْرَةً وَّلَا يَقْطَعُوْنَ وَادِيًا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ حاصل معنی این آیت
آنست که هرکه در راه خدا تشنگی وگرسنگی ورنج کشد وراهی رود که کفار را ناخوش کند
واز دست وی بدشمن مصیبت رسد ثوابهای اینهمه اعمال در نامهٔ او نوشته شوند
واجر آنها ضائع نگردد وهرکه در راه خدا انفاق کند اندک یا بسیار ووادی قطع کند
یعنی براه رود برای جهاد این همه امور نوشته شوند وآنها جزا می یابند غرض که نیت
این همه اکابر بلکه جمیع انصار ومهاجرین اعلاء کلمة الله وغلبهٔ لا اله الا الله محمد رسول الله
بود وخدایتعالی آنها را برای همین پیدا کرده بود ومدت العمر درهمین حالت بودند رضی الله
عنهم اجمعین چنانچه قوله تعالی وَيَنْصُرُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ يَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ اَلَّذِيْنَ اِنْ مَّكَّنّٰهُمْ فِي الْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلٰوةَ
وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ وَاَمَرُوْا بِالْمَعْرُوْفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ شاهد این مقال است
پس کسیکه در حق آنها سوای این حسنات چیز دیگر گمان کند خود محروم السعادت گردد
ومنکر اینهمه آیات قرآنی نعوذ بالله منه باز بشنو که چه میفرماید وَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا

ایضاً

ایضاً

فی اللهِ مِنۢ بَعْدِ مَا ظُلِمُوْا وکسانیکه هجرت کردند در گزاردن حق خدا تعالی و برای
رضای او بعد از آنکه کفار مکه بر ایشان ظلم کردند لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً ط
هر آینه جا دهیم ایشانرا در دنیا بشهر نیکو یعنی مدینهٔ مطهره علی ساکنها افضل التحیة والتسلیمات وَ
لَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ اَکْبَرُ م و هر آینه ثواب آخرت بزرگتر است درین آیت حق تعالی مهاجرین
را دو وعده فرموده یکی در دنیا و دوم در آخرت و شک نیست که وعدهٔ دنیا بوفا رسید
و مهاجرین در مدینه جا گرفتند خصوصاً خلفای ثلثه رضی الله عنهم که مدت العمر در مدینهٔ منوره
ماندند و بعد وفات هم همانجا مدفون گشتند جناب شیخین رضی الله عنهما بمرقد منور رسالتمآب
صلی الله علیه وآله وسلم پیوستند و عثمان رضی الله عنه در بقیع متصل روضهٔ امام حسن علیه الرضوان
مدفون گشت و حق تعالی وعدهٔ دوم را هم بوفا خواهد رسانید پس هر که وعدهٔ دوم را
در حق آنها انکار کند منکر آیت باشد و کافر گردد نعوذ بالله منه اِنَّ رَبَّکَ لِلَّذِیْنَ
هَاجَرُوْا مِنْۢ بَعْدِ مَا فُتِنُوْا بدرستیکه پروردگار تو مر آنان را که هجرت کردند بسوی
مدینه از پس آنکه عذاب کشیده بودند از دست کفار ثُمَّ جٰهَدُوْا وَصَبَرُوْا پس
جهاد کردند و صبر نمودند اِنَّ رَبَّکَ مِنْۢ بَعْدِهَا لَغَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ بدرستیکه پروردگار تو
بعد از هجرت و جهاد و صبر هر آینه آمرزنده است گناهان ایشانرا مهربان بر ایشان وَاصْبِرْ
نَفْسَکَ مَعَ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِیِّ یُرِیْدُوْنَ وَجْهَهٗ
وَلَا تَعْدُ عَیْنٰکَ عَنْهُمْ تُرِیْدُ زِیْنَةَ الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا بازدار تن خود را و شکیبائی
کن با آنانکه میپرستند پروردگار خود را بامداد و شبانگاه میخواهند رضای او را و باید

از سورهٔ نحل ... رکوع ...

ایضاً　از سورهٔ کهف

ایضاً رکوع ... سپارهٔ سبحان الذی

که درنگذرد چشمهای تو از ایشان یعنی در صحبت درویشان صحابه باش و گوشهٔ چشم مبارک
خود دائما با ایشان دار اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اِنَّا لَا نُضِیْعُ
اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا بدرستیکه کسانیکه ایمان آورده اند و عملهای پسندیده
کرده اند بتحقیق ما ضائع نگردانیم ثواب کسیکه نیک عمل کند اُولٰٓئِکَ لَهُمْ جَنّٰتُ
عَدْنٍ تَجْرِیْ مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهٰرُ ترجمه اش ظاهرست یُحَلَّوْنَ فِیْهَا
مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ پیرایه داده شوند در بهشتها از دستوانهای زر وَ
یَلْبَسُوْنَ ثِیَابًا خُضْرًا مِّنْ سُنْدُسٍ وَّاِسْتَبْرَقٍ بپوشند جامهای سبز از دیبای
نازک و دیبای سطبر مُتَّکِئِیْنَ فِیْهَا عَلَی الْاَرَآئِکِ تکیه دهندگان باشند در بهشت
بر تختها کفار مکه بمسلمین ایذا بمرتبهٔ کمال میرسانیدند و ایشان آمده شکایت بجناب
رسالت پناه صلی الله علیه و آله وسلم مینمودند آنحضرت میفرمودند صبر کنید که
من مامور بقتال نیستم چون هجرت مدینه واقع شد اذن بقتال در رسید و اول
آیتی که دران باب نازل شد این بود اُذِنَ لِلَّذِیْنَ یُقٰتَلُوْنَ بِاَنَّهُمْ ظُلِمُوْا
دستوری و اذن داده شد بکارزار کردن مر آنانرا که میخواهند کارزار کردن را
یعنی صحابه را بسبب آنکه ظلم کرده شده اند ایشان از دست کفار اِنَّ اللّٰهَ عَلٰی
نَصْرِهِمْ لَقَدِیْرٌ بدرستیکه خدا بر یاری کردن آن مظلومان که اصحاب پیغمبر اند
صلی الله علیه و آله وسلم هر آینه قادرست اَلَّذِیْنَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِیَارِهِمْ بِغَیْرِ
حَقٍّ اِلَّآ اَنْ یَّقُوْلُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ آن مظلومان که بیرون کرده شده اند از سرای [illegible]

شان ... که می‌گفتند که پروردگار ما الله است یعنی هیچ تقصیری از ایشان صادر
نشد بلکه غیر از آن از خانهای شان بیرون کرده شدند بلکه لفظ بسبب ایمان و توحید ایشان
بیرون کرده شدند ازین لفظ بدیهی می‌شود نه آن کسی گمان برد که ابوبکر برای طلب منافع دنیا و
ریاست بقول خود اسلام آورده بود و برای همین هجرت کرده بود دیگر خلفا و اکثر مهاجرین
هجرت برای دنیا کرده بودند هر که ایمان بقرآن داشته باشد چگونه با وجود این آیهٔ صریح
این شبهات واهیه را بخاطر راه دهد وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ
لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللّٰهِ
كَثِيرًا واگر نبودی دفع کردن خدا مردمان بعض را ببعضی یعنی بغلبهٔ مومنان بکافران
هر آینه ویران کرده شدی بغلبهٔ کافران صومعهای راهبان و کلیساهای ترسایان و کنشتهای
جهودان یعنی در وقتی که شریعت آنها منسوخ نشده بود و مسجدهای مسلمانان که یاد
کرده میشود درینها نام خدا بسیار یعنی اگر اهل اسلام بر اهل کفر غالب نباشند خانهای
عبادت خراب گردد پس حکمت الهی همین تقاضا کرد که اهل اسلام را دستوری قتال داده
شود ازین لفظ توهم فاسد کسیکه میگوید مهاجرین که فی سبیل الله بودند اندک بودند.
دیگران برای اغراض دنیوی هجرت کرده بودند باطل میشود چه هر کسیکه عقل و هوش دارد
نخواهد گفت که دستوری قتال بچند کس از هجرت کنندگان داده بودند و این توهم خود
منافی حکمت الهی است که غلبهٔ مومنان منظور است و ظاهر است که هرچند کثرت
مجاهدین باشد غلبه بوجه اتم بظهور آید همچنین واقع گشت که در هر معرکه همیشه اهل اسلام

زیاده هستند چنانچه در روز بدر سه صد و چند کس بودند و علی هذا القیاس چنانچه
حق تعالی قوت مهاجرین که بعد ضعف حاصل شده بیان کرده و بر آنها منت نهاده میفرماید
اِذْ اَنْتُمْ قَلِیْلٌ مُّسْتَضْعَفُوْنَ فِی الْاَرْضِ تَخَافُوْنَ اَنْ یَّتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ
فَاٰوٰىكُمْ وَاَیَّدَكُمْ بِنَصْرِهٖ و یاد کنید ای مهاجران چون بودید شما اندک ضعیف
و بیچاره در زمین که خوف میکردید که بربایند و نیست و نابود سازند شما را مردمان
یعنی کفار پس جا داد شما را و قوت داد شما را بیاری خود وَرَزَقَكُمْ مِّنَ الطَّیِّبٰتِ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ و روزی داد شما را از حلالها یا لذیذها تا شکر کنید و شک نیست
که حق سبحانه و تعالی در مدینه تمام مهاجرین را جا داده و همه را روزی طیبات عنایت
فرموده و همه را نصرت و قوت داد پس اگر جمیع هجرت کنندگان ناصران دین خدا و یاری
کنندگان رسول او نمی بودند و هجرت آنها برای خدا نبودی حق تعالی با آنها ذکر این همه
رحمت و احسان نفرمودی و از آنها شکر این نعمت نخواستی و نصرت آنها نکردی چنانچه
میفرماید وَلَیَنْصُرَنَّ اللّٰهُ مَنْ یَّنْصُرُهٗ و البته یاری خواهد داد خدا کسی را که دین او را
یا رسول او را یاری دهد پس با وجود این تصریحات قرآنی هر که یکی را از مهاجرین طعن کند
یا گوید که هجرت آنها برای خدا نبود یا گوید که آنها ناصران رسول نبودند بیشک و بی شبهه
مطرود ابدی گردد آری عزیز حق تعالی درین آیت وعده داد مهاجرین را که آنها را
نصرت خواهیم داد و خلاف وعدهٔ الهی محال است و حق تعالی بر همه چیز از نصرت
دوستان و نکبت دشمنان خود قادر است چنانچه میفرماید اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِیٌّ عَزِیْزٌ

ایضاً

ایضاً

بدرستیکه خدا هر آئینه توانا هست بر نصرت مومنان غالب هست بر همه کس و همه چیز هر گرا
خواهد غلبه دهد موافق وعده خود همچنین ظهور آورد و بوقار رسانید که روز بروز اصحاب
رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم زیاده میشدند و بر کفار غالب می آمدند چنانچه
روز فتح مکه انبوه کثیر بهم رسید و بیش شده در حجة الوداع اینقدر کثرت پدیدار
گشت که بهر سو که نگاه میکردند سوای ایشان بنظر نمی آمد بعد وفات
سید عالم صلی الله علیه وآله وسلم مهاجرین اولین یعنی خلفای راشدین را بنهجی قوت
و نصرت داد که تمام کفار عرب را و مرتدان اعراب و یهود و نصاری شام و روم را منهزم کردند
و بکشتند یا اسیر کردند و جزیه نهادند و خزائن کسری و قیصر را بر مسلمانان تقسیم نمودند
و مراسم عبودیت و امر معروف و نهی منکر بوجهی که شاید هم در حضور آنحضرت صلی الله
علیه وآله وسلم و هم بعد وفات او در ایام خلافت و اقتدار خود بجا آوردند چنانچه خدا
میفرماید الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
مهاجرین آنانند یعنی صفت و حال مهاجرین اینست که اگر قدرت و تمکین و جاه دهیم ایشان را
در زمین برپا دارند نماز را و بدهند زکوة را وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا
عَنِ الْمُنكَرِ و امر کنند مهاجرین دیگران را بخوبی و نیکوئی و منع کنند دیگران را
از زشتی و خلاف شریعت یعنی از مهاجرین در وقت اقتدار هر دو فعل بوقوع آمد
هم کمال نفس خود و تصفیه آن بانواع عبادات مالی و بدنی و هم تکمیل دیگران باداء
امر معروف و نهی منکر ای برادر هر که ایمان بخدا و رسول او دارد و قرآن را هدی للمتقین

اعتقاد کنند از آیات مذکور بوجه احسن دریافت خواهد کرد که ابوبکر و عمر و عثمان رضی الله
عنهم بیشک از مهاجرین اولین اند و نفاق را با آنها راه نیست چه سابق در ذکر منافقان
گذشت وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ یعنی منافقان را کسی در زمین
یاری نکند و درین آیت در حق مهاجرین فرموده وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ
والبته یاری کند خدا کسی را که دین او را یاری دهد و شک نیست که یاری آنها تمام صحابه
از مهاجرین و انصار نمودند و همه آنها آن بزرگان را از خود افضل دانسته خلیفه و امام ساختند
و همیشه نماز و جهاد همراه آنها کردند و اگر آنها منافق بودندی کسی دست آنها هم
نمیگرفت چه جای امامت و خلافت پس ثابت شد که خلافت آنها حق است
و ثابت شد که آنچه آنها در وقت مکنت و خلافت خود بجا آوردند حق و درست است و از
ارباب امر معروف و نهی منکر است نه ظلم و فساد چنانچه قوله تعالی الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ
تا آخر شاهد آنست پس آنچه منکرین در حق آنها قصه‌های طویل و عریض بطریق طعن و تشنیع
روایت کنند کفر صریح و انکار از همه آیات قرآنی است و نیز ظاهر است که آنچه شیعیان
گویند که علی مرتضی رضی الله عنه بعد وفات پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم دعوی خلافت
نمودند و خانه بخانه مهاجرین و انصار میگشتند و حجت بر آنها قائم میکردند که آنحضرت
صلی الله علیه و آله و سلم مرا خلیفه کرده اند کسی از آنها یاری او قبول ننمود کذب صریح
و کفر صریح و انکار این آیت است چرا که امیر المؤمنین علی رضی الله عنه رئیس مهاجرین
اولین اند و خدا تعالی آنها را وعده نصرت کرده نه وعده خذلان و رسوائی

زهی کور باطنی و حماقت منکرین که دعوی محبت حضرت علی کنند و آنچه خدا وعده خدا
در حق منافقان کرده بود این ناحق شناسان حق او خوانند و گویند وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ای برادر هر که ادنی عقل باشد بروی کالشمس فی نصف النهار
واضح و لائح خواهد بود که در حقیقت این مفتریان و تمام بانیان مذهب ایشان منکرین
قرآن و دشمنان اهلبیت اند و تمام کتب این قوم مشحون و مملو بکفریات و واهیات اند
نه ایشان به اطیعوا الله کار دارند نه بر رسول او و نه با اولی الامر بلکه بنای مذهب باطل
ایشان باغوای یهود نامبهود است که اول پیشوای ایشان عبدالله بن سبا یهودی بنای
رفض نهاده بود و تقیه و کذب و خوف و ذلت که درین مذهب است از یهود با ایشان میراث
رسیده حق تعالی در حق یهود میفرماید وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَ
بَاءُوا بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ زده شد و مقرر نموده شد بر یهود خواری و سکنت
و رجوع کردند بغضب از طرف خدا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ایضا
این ذلت و خواری بر یهود بسبب آنست که ایشان بودند که کفر میکردند با آیتهای
خدا ای برادر آنچه یهود نامبهود آیات نعت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم را
که در توریت بودند می پوشیدند جهال و عوام خود بر خلاف اوصاف حمیده آنحضرت
صلی الله علیه و آله وسلم بشمائل و قبائح دجال معاذ الله آنسرور را موصوف میساختند
و باین سبب ملعون ابدی شدند و بانیان این فرقه اوصاف حمیده صحابه را
از توبه و تقوی و حق پرستی و جهاد فی سبیل الله که در قرآن مذکور اند پوشیده و عیب

جهال خود آن بزرگان را بصفات منافقین ظاهر کردند گاهی گفتند که علی مرتضی تقیه کرده
در ظاهر بدروغ چیزها می گفت و در باطن خلاف آن مضمر میداشت واین در صفت منافقان
در قرآن آمده وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا چون ملاقات کنند منافقان
به مومنان گویند ما ایمان داریم وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ
وچون خلوت کنند بشیاطین خود گویند بدرستیکه ما با شمائیم اگر اینها محب علی مرتضی
می بودند در وصف او میخواندند يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ
لَائِمٍ یعنی او و شان جهاد می کنند در راه خدا ونمی ترسند از ملامت کسی ملامت کننده
وگاهی گفتند که مرتضی را کسی یاری نکرد معاذ الله او را اسیر کرده برای بیعت خلافت
بردند وخانهٔ او را سوختند وبرتو واضح گشت ای منصف که این در وصف منافقان
در قرآن مذکور گشته وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ اگر ایشان محب
وفدوی آنجناب بودندی درحق او میخواندند وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وگاهی
گفتند که مهاجرین بعد آنحضرت اتفاق بر باطل کردند حق از مستحق آن غصب کردند
وامر بمنکر ونهی از معروف نمودند واحکام سنت را تغییر دادند واین در وصف منافقان
در قرآن آمده الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ یعنی منافقان آنانکه امر بمنکر ونهی از معروف نمایند اگر
اینها ایمان بقرآن میداشتند در حق اینها الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ
أَقَامُوا الصَّلَاةَ می خواندند و برهمین نمط دیگر اقوال واهیات ایشان را قیاس باید کرد

ایضاً

کردکه هرچه گویند خلاف قرآن باشد اینست حال ایشان بکتاب الله و اهل بیت
رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم ای عزیز اینهمه گفت وگو برای خیرخواهی ابنای زمانه
ست که بگفت وگوی فریب دام کفر مے افتد باید که این کلام را حمل بر کدورت نفس
نکنی بلکه انصاف داده ایمان خود بقرآن استوار کنی وگرنه هلاک گشتی وَمَا عَلَيْنَا
إِلَّا الْبَلَاغُ وَالْهَادِي هُوَ اللهُ إِلَى الصَّوَابِ باز بشنو که رحمت الهی چسان
منعقد حال آن بزرگان می شود وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ ثُمَّ قُتِلُوا
أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللهُ رِزْقًا حَسَنًا آنانکه هجرت کردند در راه خدا پس کشته شدند
یا بمردند هر آینه روزی دهد خدا ایشان را روزی نیکو که نعیم بهشت ست وَإِنَّ اللهَ
لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ و بدرستیکه خدا هر آینه اوست بهترین روزی دهندگان
لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ هر آینه در آرد ایشانرا خدا در بهشت در آوردنی
که ایشان پسند کنند یعنی ملائکه باستقبال شان آیند و ایشان را بتعظیم تمام در بهشت
در آرند ای مومن بنگر که عنایت ایزدی چه قدر شفیق این بزرگان ست خواه ایشان
کشته شوند و خواه در خانه بمیرند بلا شبهه به بهشت بکرامت در آیند پس هرکه در حال
یکی هم از ایشان سوای جنت چیز دیگر گمان کند کافر گردد هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا
جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ او که خداوند ست برگزید شمارا و نگردانید
بر شما در دین هیچ تنگی مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ و پیروی کنید دین پدر خود را
که ابراهیم ست هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا او نام نهاد شمارا مسلمان

[illegible]
ایضاً
ایضاً
[illegible]
ایضاً
ایضاً

بعضی از قرآن و درین قرآن نیز لیکون الرسول علیکم شهیدا و تکونوا — ایضاً
شهداء علی الناس تا باشد پیغمبر گواه بر صدق شما روز قیامت و باشید شما
گواهان بر منکران نبوت بر رسانیدن انبیا پیغام حق را بانها فاقیموا الصلوٰة — ایضاً
واٰتوا الزکوٰة واعتصموا بالله پس بپا دارید نماز را و بدهید زکوة را و چنگ زنید
بفضل خدا یا بکتاب خدا هو مولٰکم فنعم المولٰی ونعم النصیر اوست — ایضاً
یار و متولی کار و بار شما پس نیکو مولی ست و نیکو یاری دهنده. قد افلح المؤمنون — رکوع اول سیپاره قد افلح
الذین هم فی صلاتهم خاشعون بدرستیکه رستگار شدند و بمطلوب رسیدند
مومنان آنانکه در نماز خود ترسندگانند والذین هم عن اللغو معرضون — ایضاً
و آنانکه ایشان از سخن باطل و بیهوده و کردار ناشایسته روگردانند والذین هم — ایضاً
للزکوٰة فاعلون و آنانکه ایشان زکوة را ادا کنندگانند والذین هم لفروجهم — ایضاً
حافظون الا علی ازواجهم او ما ملکت ایمانهم فانهم غیر ملومین
و آنانکه ایشان مر فرجهای خود را نگاهدارندگان اند مگر بر زنان خود یا کنیزان خود
پس بدرستی که ایشان ملامت کرده شده نیستند فمن ابتغی وراء ذلک فاولئک — ایضاً
هم العادون پس هر که طلب کند سوای زوجه یا مملوکه خود پس آن گروه تجاوز کننده اند
از حلال بحرام یعنی صحبت و مباشرت حرام است سوای زوجه شخص یا کنیزک وی که این
هر دو زن حلال اند پس این آیت نص قطعی است بر حرام بودن متعه چه زنی که بمتعه
خواسته نه مملوکه است و نه داخل ازواج چرا که احکام زوجیه از طلاق و نفقه و کسوت

لسوت و حدبت وغیره دران مفقود ست و نیز توارث دران نزد قائلین به اباحت
جاری نیست حالانکه توارث الزوجین از قرآن ثابت ست قال الله تعالی
وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ تا آخر وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ تا آخر پس
از حلال دانستن متعه انکار این آیت لازم می آید ای برادر این قوم با وجودیکه
در حلال دانستن متعه منکر این آیت اند نظر بگریبان خود نمیکنند و اهل سنت و جماعت
و صحابه را بسبب حرام دانستن متعه طعن و تشنیع میکنند و خود برانیقد ظلم و تعدی از
حدود حق اکتفا نکرده بر زنان چهارم می افزایند و میگویند که اگر کسی کنیزک خود را بجای
خود بعاریت دهد و اجازت بوسه دهد سوای بوسه نباید گرفت و اگر اجازت
مباشرت دهد بوس و کنار همه حلال ست و درین باب بهتان بر ائمه طاهرین
علیهم السلام بسته در کتب خود روایات بیشمار می آرند چنانچه در نهایهٔ فقه که
تصنیف ابوجعفر طوسی ست برای مسئلهٔ دیوثی نوشته و همچنین در دیگر کتب این قوم
این خرافات موجود ست پس ایشان ابتغاء وراء ذلک کردند و تعدی از حدود خدا
نمودند و قال الله تعالی وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ و هر که تجاوز کند از حدود خدا پس آنگروه ایشان اند ظالمان
اهل سنت که عمل بقرآن کردند آنها موصوفین اند بصفاتی که درین آیت خوانده ایم
والحمد لله آمدیم بمقصود وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ
و آنانکه امانات خود و عهد خود را رعایت کنندگان اند وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ

ایضا

مُحَافِظُوْنَ و آنانکه ایشان بنمازهای خود محافظت کنندگان اند اُولٰئِکَ هُمُ
الْوَارِثُوْنَ الَّذِیْنَ یَرِثُوْنَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ آنگروه ایشان اند
وارثان که وارث شوند فردوس را که درجات بهشت ست ایشان دران درجات
همیشه باشند حق تعالی در سورهٔ نور در پاکدامنی حضرت عایشه صدیقه رضی الله عنها
وطهارت او از تهمتی که منافقان بجناب او کرده بودند ده رکوع نازل فرموده در آن
زجر بلیغ نموده میفرماید یَعِظُکُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُوْدُوْا لِمِثْلِهٖ اَبَدًا اِنْ کُنْتُمْ مُّؤْمِنِیْنَ
پند می دهد و نهی میفرماید شما را خدای تعالی ازانکه عود کنید بمثل این بهتان بر سبیل دوام
اگر هستید شما از اهل ایمان یعنی اگر شما ایمان دارید باز بهمت و افترا بجناب عایشه
مبندید ازین آیت معلوم میشود که هر که بجناب پاک صدیقه نسبت کفر یا ضلالت کند
مومن نیست ختم این قصه باین آیت فرمود اُولٰئِکَ مُبَرَّءُوْنَ مِمَّا یَقُوْلُوْنَ
آن گروه یعنی جناب پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم و عایشه صدیقه و صفوان پاک
و مبرا اند از آنچه میگویند منافقان و این قسم کلمات خبیثه لائق حال ایشان نیست
لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ کَرِیْمٌ برای ایشان مغفرت ست و روزی نیکو
که نعیم بهشت ست این آیت نص قطعی ست در بهشتی بودن حضرت عایشه رضی الله
تعالی عنها که حق تعالی در حق حرم محترم پیغمبر خود چنین فرموده جای دیگر فرماید وَاَزْوَاجُهٗ
اُمَّهٰتُهُمْ یعنی زنان پیغمبر مادران مومنان اند و تعجب از کسانیکه دعوی ایمان کنند
و بجای تعظیم مادران تکفیر شان نمایند حاشا اگر ایشان مومن می بودند بوعظ الهی

ایضاً

ایضاً

عمل کرده گردد مثل این بهتان بلکه بدتر از آن نمی گشتند لیکن ایشان را با ایمان چه کار آخر
تا آنکه حقتعالی بفضل خود ایمان بعد آن نصیب شان فرماید آنگاه تنظیم ما دران بجا آرند
وَلَيْسَ الْهَادِيْ إِلَى الصَّعَابِ إِلَّا رَبُّ الْأَرْبَابِ چون مهاجرین در مدینهٔ انصار جا گرفتند قریش و اکثر قبائل عرب بمحاربت ایشان اتفاق نموده شدند روز
پیغامهای تهدید آمیز و سخنان فتنه انگیز میفرستادند مهاجران که او قات
سلاح با خود میداشتند و روزگار بهول و هراس میگذرانیدند روزی با یکدیگر
گفتند آیا زمانی بر ما در آید که خود ها را مطمئن و ایمن ببینیم و بفراغت خاطر بنشینیم
حق تعالی آیت فرستاد و وعدهٔ موکد داد و فرمود وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْاَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ
الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وعده داد خدا تعالی کسانی را که ایمان آوردند از شما
و کارهای نیکو کردند هر آینه خلیفه گرداند و خلافت دهد ایشان را در زمین کفار
از عرب و عجم همچنانکه خلیفه گردانیده بود آنکسان را که پیش از ایشان بودند یعنی
بنی اسرائیل که زمین مصر و شام بدیشان داد تا تصرف دران کردند وَلَيُمَكِّنَنَّ
لَهُمْ دِيْنَهُمُ الَّذِي ارْتَضٰى لَهُمْ و البته تمکین دهد و یا قوت سازد برای ایشان
دین ایشان را آن دینی که پسند کرده است حقتعالی برای ایشان یعنی دین اسلام را در وقت ایشان
غالب گرداند وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًا و هر آینه بدل
گرداند ایشان را بعد خوف ایشان امن را یعنی در وقت خلافت ایشان خوف

ایضاً

ایضاً

ایضاً

ایشان برود وایمنی دست دهد یَعْبُدُونَنِی لَا یُشْرِکُونَ بِی شَیْئاً
پرستش کنند مرا در زمان خلافت خود و شریک نگردانند با من چیزی را آمی گوید در
در تصریحات این آیت تامل کن که حق سبحانه بمهاجرین وعدهٔ خلافت داد و خبر داد که
در وقت خلافت ایشان اسلام غالب آید و خوف زائل گردد و خلفا باوجود کامی
خلافت مراسم عبودیت بوجه احسن بلاشائبهٔ شرک بجا آرند پس این آیت دلیل اعجاز
قرآنست که هرچه در وی مذکور شده بود بظهور آمد حق سبحانه بعد وفات آنحضرت
صلی الله علیه وآله وسلم خلفای اربعهٔ راشدین را بمسند خلافت نشانید و وعدهٔ
خود راست فرمود چنانچه از دست این بزرگان هزارها مرتدین وکفار کشته شدند
واسلام بجای خود قرار یافت وهزارها مسجد بنا کرده شدند ومعبد کفار وبتخانه
خراب گردیدند وعبادت خدا از آن بزرگان بوجه احسن بظهور آمد وآنچه حق تعالی
در آیت تمکین مهاجرین خبر داده بود اقامت صلوة وادای زکوة وامر معروف
ونهی منکر از دست ایشان واقع گردید پس این آیت نص قاطع است در حقیت
خلافت ایشان و در آنکه ایشان در ایام خلافت سوای حق پرستی وامر معروف
چیز دیگر نکرده اند پس هر که در حق آنها سوای امر معروف وحق پرستی چیز دیگر گمان
برد بآیات قرآنی منکر باشد وکافر گردد نعوذ بالله منه وآنکه بعضی حمقا گمان کنند
که این وعده در زمان امام مهدی علیه السلام بظهور خواهد پیوست جهالت ظاهر
وبطالت باهر است وهیچ دلیلی بر این معنی نیست بلکه کلمهٔ منکم در آیت شریفه که خطاب

خطاب بحاضرین زمان آنحضرت ست رد میکند این خیال فاسد را و نیز لفظ الَّذِينَ آمَنُوا در آیت تمکین مهاجرین گذشت دلالت ظاهرست برانکه مراد تمکین و استخلاف مهاجرین ست چه ظاهر آنست که مآل هر دو آیت یکی باشد و نیز اگر مهاجرین از دست کفار ایذا و رنج کشند و جهاد کنند و خان و مان خود گذاشته جلای وطن شوند باینها گفته شود که بعد از هزار سال یا دوازده صد سال یکی را از اولاد شما هفت یا هشت سال خلافت در زمین خواهند داد چه جای تسلی آنهاست کسی احمق هم تجویز نکند چه جای کسی که خود را از اهل علم شمرد و نیز در آیت مذکوره ضمائر جمع وارد شده اند چنانچه لفظ الذین آمنوا و لفظ هم در چند موضع و لفظ یعبدون و لفظ لا یشرکون این همه الفاظ جمع دلالت دارند برانکه مراد آنست که خلافت به جماعتی را از ایشان پس ظاهر شد که آن گمان آنها محض اتباع هوست نه معانی قرآن عجب قومی که دعوی ایمان بقرآن کنند و جابجا قرآن را تحریف نمایند و خواهند که همه نصوص موافق هوای ایشان گردد حاشا ثم حاشا این چه طور صورت بندد بلکه حق تعالی موافق حکمت خود امر میفرماید نه بنا برخاطر داری و اتباع کسی چنانچه فرموده وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ و اگر متابعت و پیروی کردی خدا آرزوی باطله کفار را هر آینه تباه و فاسد شدی آسمانها و زمین و هر چه در آنهاست بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ بلکه آوردیم بدیشان کتابی بوعظ ایشان یا شرف ایشان پس ایشان از موعظت خود رو گردانند آی عزیز تامل درین آیت کن و معنی قرآن خود پرستی مکن بلکه هوای نفس خود را تابع قرآن دار هرچه

فرماید بجا آرد و تفسیر آن و تاویل آن بوجهی نماید که یک آیت دیگر منافی و مخالف نشود و الا
خوف کفر است نعوذ بالله منه آمدیم بمقصود باز بشنو که حق تعالی بعد ذکر استخلاف صحابه
میفرماید وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُوْنَ و هر که کفران
ورزد درین نعمت بعد راست شدن وعدهٔ حق پس آن گروه کافران نعمت ایشانند
کامل بفسق در لفظ من کفر اشارتست به آنکه خلافت این بزرگان نعمتی ست عظیم بر
اهل اسلام که شکر آن بر کافهٔ انام واجب است و کدام نعمت بالاتر ازین باشد که دیار کسری
و قیصر برهم زنند و خزائن آنها در مسلمانان قسمت نمایند و امر معروف و نهی منکر بجا آرند
و بانگ اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ
سر بفلک کشد و کفار بغیظ و حسد بمیرند وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی نَعْمَائِهٖ و اول کسیکه کفران این نعمت
کردند در زمرهٔ فاسقین داخل شد قاتلان امیر المومنین عثمان بن عفان علیه الرضوان
بودند بعد ازان خروج گروه مفسدان بنی امیه که هتک حرمت اهل بیت رسالت صلی الله
علیه و آله و سلم نمودند و درباره حضرت سید الشهدا امام حسین سید مظلوم علیه السلام
هرچه نباید بعمل آوردند بعد ازان فرقهٔ ضالهٔ منکرین که خلافت آن اکابر را بر عکس آنچه
در آیات قرآنی ذکر یافته حمل کردند و از قرآن بالکلیه دست بر داشتند چنانچه سابق واضح
کردیم و مستحق خطاب لَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذَابِيْ لَشَدِيْدٌ گشتند والحمد لله والمنة
که اهل سنت و جماعت باین همه بزرگان چه اهل بیت و چه صحابه حسن عقیدت داشته
آنچه در نصوص قرآنی اوصاف حمیدهٔ آنها ورود یافته اند ذکر میکنند و شب و روز

روز دعای مغفرت در حق آنها میخوانند أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ جمعی از یهود مکه کفار قریش و دیگر کفار عرب را برای جنگ آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم آماده کرده قریب ده هزار کس جمع شده عازم مدینه شدند خبر بحضرت رسالت صلی الله علیه وآله وسلم رسید آنحضرت با سه هزار کس از مدینهٔ منوره نهضت فرموده لشکر همایون در پیش کوه سلع مقرر فرمودند و در بعضی روایات آمده که آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم پیش از آمدن لشکر کفار بصحابه خبر داده فرموده بودند که باجماع احزاب کار با شما سخت گردد و عاقبت شما را بود پس چون افواج کفار در رسیدند و مومنان دیدند ایمان ایشان زیاده شد و هیچ تردد بخاطر نیاوردند حق تعالی ازین حال خبر میدهد وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَٰذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ هرگاه که دیدند مومنان گروههای کفار را گفتند این آنست که وعده کرده بود ما را خدا و رسول او و راست گفته است خدا و رسول او

ایضاً

وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا و زیاده نکرد مومنان را دیدن احزاب مگر ایمان و گردن نهادن بفرمان الهی و رسالت پناهی جمعی از صحابه نذر کرده بودند که در لشکر بقسمی جنگ کنند که شربت شهادت چشند حق تعالی خبر میدهد

ایضاً

مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ یعنی از مومنان مردانند که راست کردند آن چیز را که عهد بستند با خدا بر آنچیز

ایضاً

فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ پس بعضی از ایشان کسی است که وفا کرد عهد خود را و بعضی از ایشان منتظر اند یعنی

بعضی شهید شدند و بعضی منتظر شهادت نشسته اند و بر عهد خود قائم و ثابت وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا وبدل نکردند بدل کردنی یعنی شیوهٔ ایشان فاسقت بعهد نه دغا

ایضاً

حق تعالی در سورهٔ احزاب خطاب بزنان آنسرور صلی الله علیه وآله وسلم نموده بعضی احکام ارشاد فرموده میفرماید وَأَقِمْنَ الصَّلٰوةَ وَاٰتِيْنَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وبرپا دارید ای زنان پیغمبر نماز را وبدهید زکوة را وطاعت کنید فرمان خدا ورسول او را اِنَّمَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيْرًا جز این نیست که اراده می کند خدا تا ببرد از شما پلیدی گناهان

ایضاً

ای اهل بیت پیغمبر و پاک کند شما را پاک کردنی وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فِيْ بُيُوْتِكُنَّ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ و یاد کنید ای زنان پیغمبر آنچه تلاوت کرده می شود بر شما از آیات خدا و حکمت این آیت تطهیر ست در حق ازواج پیغمبر صلی الله علیه وآله وسلم که تمام این رکوع در قصهٔ ایشان منتسق میرود و تذکیر ضمیر عنکم برای تغلیب ست چراکه ذات پاک آنسرور صلی الله علیه وآله وسلم در ایشان یعنی در اهلبیت داخل ست و منکرین که در حق ازواج طاهرات سوء ظن دارند و در هرجا در معنی نصوص تحریف کردن و اتباع هوا نمودن شیوهٔ ایشان ست میگویند که این آیت به چهار تن که در زیر گلیم آمده بودند مخصوص ست و ازواج را حصه از طهارت نیست اینقدر نمی فهمند که معنی لفظ اهل بیت چیست و اصل استعمال او در ازواج ست و بر دیگران به تبعیت می آید و سابق در آیت وَاِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَهْلِكَ گذشت که مراد از اهل آنجا عایشه ست و اینقدر

اینقدر نمی فهمند که قصه کدام کسان ست که تمام رکوع در ذکر نسا درود یافته و اینقدر
نمی فهمند که اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ تا آخر آیت بر اسه نیست بلکه یک قطعه آیت ست و آیت
تمام آنجاست وَأَقِمْنَ الصَّلٰوةَ تا آخر و ختم این آیت بذکر نسا ست یعنی قوله واذکرنا آخر
و کسی عاقل شنیده باشد که در قرآن کدام آیتی هست که یک لفظ در حق شخصی و لفظ دیگر در حق
شخصی دیگر آمده باشد پس این تاویل شان خیالی ست که مخالف سیاق و سباق این قصه است
و حق آنست که این آیت بالاضافه در حق ازواج ست لیکن چون آنحضرت صلی الله علیه وآله
وسلم چار تن پاک را در زیر گلیم جا داده دعای اَللّٰهُمَّ هٰؤُلَاءِ اَهْلُ بَيْتِي خواندند آنها
هم داخل شدند و ارادت طهارت و مغفرت همه ایشان ثابت ست و چگونه ازواج مطهرات
بسینه زوری اخراج نموده شود با وجود ظهور تمام قرائن قویه و با وجود آنکه در حق زوجه شریفه
ابرهیم علیه السلام لفظ اهلبیت وارد شده اَتَعْجَبِيْنَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ
وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِ وسابق در آیت وضو و آیت وَاٰخَرُوْنَ
اعْتَرَفُوْا ذکر تطهیر صحابه گذشت پس بموجب اینهمه نصوص اینهمه بزرگان چه اهلبیت چه
صحابه بشمول رحمت و رضوان و طهارت و غفران بودند چنانچه اهل حق میگویند نه معصوم
و نه محروم چنانچه منکرین قرآن خیال کنند حاشا ثم حاشا سُبْحَانَكَ هٰذَا بُهْتَانٌ
عَظِيْمٌ حق تعالی خطاب بصحابه کرده میفرماید هُوَ الَّذِيْ يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلٰٓئِكَتُهٗ
لِيُخْرِجَكُمْ مِّنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّوْرِ او خداوندیست که درود و رحمت میفرستد
برشما و فرستگان او تا بیرون آرد شما را از تاریکیهای کفر و ضلالت بروشنی ایمان و هدایت

سبحان الله ... (handwritten margin note)

ای مومن درین آیت تامل فرما که ازین نعمت و کرامت کدام فاضلتر باشد که حق سبحانه
چنانچه صلوة بر رسول خود فرستد بهمان لفظ بر اصحاب او فرستد و کوردلان ازین آیه
چشم پوشیده اند و گویند که صلوة و سلام حق اهل بیت ست بر دیگران جائز نیست
تا بحدیکه بر اولاد ایشان هم نباید گفت و این آیت مکذب شان ست ای برادر حال این قوم
به کتاب الله نیست که هرچه گویند قرآن آن را باطل و نابود سازد چنانچه جابجا واضح
ساختم عجب المتقی باشد که به تلبیس ایشان چنین از قرآن دست برداشته دین خود
بباد دهد نعوذ بالله منه لیکن علمای مفسر فرموده اند که حفظ ادب مقتضی آنست که صلوة و سلام
اولا بر آنحضرت گفته بر آل و اصحاب باید گفت صلی الله علیه و آله و اصحابه اجمعین
بعد ذکر حقیت قرآن و بودن او تصدیق کننده کتابهای سابقه را میفرماید ثم اورثنا
الکتاب الذین اصطفینا من عبادنا پس میراث دادیم قرآن را یعنی ما
[illegible] آنکسان که برگزیده ایم ایشان را از بندگان خود یعنی امت
[illegible] وارث کتاب خود گردانیم فمنهم ظالم لنفسه
پس بعضی از بندگان برگزیدگان ظلم کننده اند بر نفس خود در تقصیر در عمل بر وفق کتاب
ایضا — ومنهم مقتصد و بعضی از ان بندگان میانه رو اند یعنی عمل کنند بدان در اکثر
ایضا — اوقات ومنهم سابق بالخیرات باذن الله و بعضی از ایشان پیشی گیرنده اند
بحسنات و احکام قرآن که پیوسته بدان عمل نمایند بدستوری خدا و توفیق او
ایضا — ذلک هو الفضل الکبیر این میراث کتاب دادن و برگزیدن بخشایش بزرگست

جنٰتُ عَدْنٍ یَّدْخُلُوْنَهَا بہشتہای اقامت درآیند این ہر سہ گروہ در آن بہشتہا — ریب
یُحَلَّوْنَ فِیْهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَّلُؤْلُؤًا آرایش و پیرایہ دادہ شدند — ایضا
این ہر سہ گروہ دران بہشتہا از دستوانہا ساختہ از زر و مروارید وَلِبَاسُهُمْ فِیْهَا — ایضا
حَرِیْرٌ ولباس ایشان دران جنات دیبا باشد وَقَالُوْا چون این قوم از آتش دوزخ — ایضا
نجات یافتہ بہبشت رسند گویند اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْٓ اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ — ایضا
حمد و ثنا مر خدای را آن خدائیکہ دور کرد و برد از ما اندوہ دوزخ یا خوف ردّ طاعت
یا ہموم دنیا یا مانند آن اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُوْرٌ شَکُوْرٌ بدرستیکہ پروردگار ما آمرزندہ — ایضا
گناہگاران است و جزا دہندہ شکر گذاران الَّذِیْٓ اَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ — ایضا
فَضْلِهٖ آن خدای کہ فرود آورد ما را بسرای اقامت یعنی جنت از بخشش و کرم خود لَا
یَمَسُّنَا فِیْهَا نَصَبٌ وَّلَا یَمَسُّنَا فِیْهَا لُغُوْبٌ نمی رسد ما را در سرای اقامت رنجی برای — ایضا
طلب معیشت وغیرہ کہ در دنیا داشتیم و نمیرسد ما را در سرای اقامت ماندگی و ملال اسلام ملتفت
پاکیزہ باطن درین آیت تامل فرما کہ حق سبحانہ و تعالی ہیچ امتی را باین کرامت سرفراز نفرمودہ
چنانچہ امت محمدی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہ ہمہ نیک و بد شان را آمرزید و خواص طبقہ
اولی ازین امت یعنی جماعت اصحاب رسول درمیراث دادن کتاب و در اصطفا
و برگزیدن اسبق و پیشوای این امت اند لاجرم بمغفرت جمیع ذنوب آنہا و بشارات
جنت اولی و احق از تمام امت کہ بعد زمان ایشان آمدند خواہند بود پس اگر از کسی
صحابی بالفرض معصیتے ہم بثبوت رسد درآیت بآن صحیح شود دخل ظالم لنفسہ

خواهد بود او را هم عنایت ایزدی خلعت اصطفینا من عبادنا نامی پوشاند پس انچه
در وقت خلافت امیر المومنین علی رضی الله عنه محاربات و مشاجرات درمیان صحابه
واقع شده ازان کف لسان نموده امید وار باید بود که حق تعالی اینهمه را بفضل و
رحمت خود پاک و مصفا نموده داخل جنات خواهد نمود اما اینقدر باید فهمید که امیر المومنین علی
مرتضی علیه السلام در اینهمه قضایا بر حق بودند و مخالفان او بر باطل لیکن نسبت کفر
با جماعت مصطفین نمودن و زبان طعن و تشنیع کشودن خود مطرود بودن است
آری آن کسانیکه منافق بودند و بظاهر کلمه اسلام خوانده بودند ازین رحمت و توریث
خارج اند و داخل صحابه نی لیکن بالا بر تو آیت قرآنی خواندم که آنها از اعراب بودند که
گرد مدینه مساکن و دهات شان بود و بعضی از اهل مدینه نیز بودند و اکثر آنها بل همه آنها
در زمان آنحضرت یا بعد وی صلی الله علیه و آله وسلم به اندک زمان هلاک شدند تا این
محاربات باقی نماندند چنانچه تحقیق این مدعا در ذکر منافقین بوجه احسن ظاهر گردد ای برادر
ما بندگان محکوم فرمان خداییم ما یان را برای حکومت نیافریده اند ما را از حدود شرعی
تجاوز کردن جائز نیست بلکه هرچه ارشاد شود سر قبول باید نهاد و گردن طوع
که هرچه حاکم عادل کند همان راست . پس باوجود این قسم تصریحات قرآنی اگر کسی
بمدعا الهی عمل نکرده زبان دراز کرد فردای قیامت زبان او را بمقراض آتش خواهند برید
وما علینا الا البلاغ حق تعالی در سورهٔ مومن خبر داده که ملائکه برای مومنان استغفار
میکنند الذین یحملون العرش ومن حوله یسبحون بحمد ربهم ویؤمنون

بہ آنانکہ می بردارند عرش را و آنانکہ گرداگرد عرش اند از کروبیان تسبیح میکنند
بستایش پروردگار ایشان و ایمان می آرند بپروردگار خود وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ
آمَنُوا و مغفرت می خواهند برای کسانیکہ ایمان آورده اند میگویند رَبَّنَا وَسِعْتَ
كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ
عَذَابَ الْجَحِيمِ ای پروردگار ما فرا رسیده بہمہ چیز از روی رحمت و علم یعنی رحمت
و علم تو بہمہ چیز رسیده است پس بیامرز آنان را کہ توبہ کردند و پیروی کردند راه ترا
کہ اسلام ست و نگاهدار ایشان را از عذاب دوزخ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ
الَّتِي وَعَدْتَهُمْ ای پروردگار ما داخل کن ایشان را در بهشتهای اقامت کہ وعده
داده ایشان را وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ و در آر
در بهشت با ایشان کسی را کہ صالح باشد از پدران ایشان و زنان ایشان و اولاد
ایشان تا سرور ایشان در بهشت بدیدار آنها تمام گردد وَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ و بدرستی کہ تو غالب هستی بر همہ چیز و هر چہ کنی بحکمت کنی وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ
و نگاهدار ایشان را از معاصی در دنیا وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ
رَحِمْتَهُ و هر کرا نگاهداری از سیئات درین جهان پس بتحقیق رحمت کردی او را
وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ و آن فیروزی بزرگست ای عزیز شان مسلمانان
پاکیزه باطن آنست کہ مانند ملائکہ استغفار در حق مومنین خاصة در باب اصحاب
سید المرسلین صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم رضی اللہ عنہم اجمعین خاصة در حق مهاجرین و انصار

اولین سابقین وخاصتہ درحق خلفای اربعہ راشدین کہ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُوْنَ
صفت آنہاست لیل ونہار شیوۂ خود سازد واز غیظ وکینہ دل خود را آزاد
ملائک صفت گردد تا در زمرۂ طالبین باحسان محشور شود والا مطرود ابدی
گردد نعوذ باللہ منہ اِنَّ الَّذِيْنَ قَالُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوْا تَتَنَزَّلُ
عَلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَلَّا تَخَافُوْا وَلَا تَحْزَنُوْا وَاَبْشِرُوْا بِالْجَنَّةِ الَّتِيْ كُنْتُمْ
تُوْعَدُوْنَ بدرستیکہ کسانیکہ گفتند پروردگار ما اللہ تعالی ست پس استقامت
ورزیدند برین کلمہ فرود می آیند برایشان فرشتگان یعنی نزدیک مرگ یا بوقت
برامدن از قبور یا در لحد یا آنکہ با ایشان میگویند فرشتگان کہ خوف مکنید وغم مخورید
وشاد شوید بہشتی کہ شما وعدہ دادہ میشدید بہ آن در دنیا بر زبان پیغمبر نَحْنُ
اَوْلِيٰٓؤُكُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِ دوستان شما بودیم در زندگانی دنیا
ودر آخرت نیز دوستان شمائیم وَلَكُمْ فِيْهَا مَا تَشْتَهِيْٓ اَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيْهَا
مَا تَدَّعُوْنَ مر شمارا باشد در جنات ہرچہ آرزو کنند نفسہای شما ومر شمار است
در آن انچہ خواہید نُزُلًا مِّنْ غَفُوْرٍ رَّحِيْمٍ روزی مہیا کردہ شدہ از نزد
غفور رحیم سابق در آیت تمکین مہاجرین مذکور گشتہ کہ آنہا ربنا اللہ گفتہ بودند پس
بضم کردن این آیت بہ آن آیت بیقین واضح گشت کہ اینہمہ بشارات مذکورہ فی ہذہ
الآیۃ نصیب آن بزرگواران یعنی مہاجرین خصوصاً خلفای اربعہ راشدین شدہ
کہ آنہا پیشوایان آنجماعت باتفاق آنہا بودند واز قولہ تعالی وَلَيَنْصُرَنَّ اللّٰهُ

ایضاً

ایضا

ایضاً

مَن يَنصُرُهُ نصیب وافر یافتند و نوشتگان دوستان این جماعت بودند ہم در دنیا
وہم در آخرت پس انچہ در جلاء العیون کہ از کتب معتبرہ نزد شیعہ ہست گفتہ کہ اگر جبرئیل
و میکائیل دوستی شیخین کنند آنرا عذاب کردہ شود کفر صریح و انکار این آیات قرآنیست
و لازم می آید ازین روایت کہ تمام ملائکہ را عذاب کنند چہ آنہا بحکم این آیت دوستان
آنہا بودند و لازم می آید انکار قولہ تعالی کہ در حق ملائکہ فرمود بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ
نعوذ باللہ من ہذہ الکفریات زہی مذہب و زہی کتب معتبرۂ آن مذہب کہ بنای آن
بر کفریات باشد ہر چہ آنہا روایت کنند قرآن آنرا باطل و نابود سازد عجب از حال کسیکہ
باین کتب آویختہ از قرآن مجید دست بردارد رشتہ دین و اسلام خود را بر باد دہد ای مسلمانان
از مجالسہ و مکالمہ این ناکسان و از کفریات ایشان اجتناب ورزید کہ بزرگان فرمودہ اند
شعر دور شو از اختلاط یار بد + یار بد بدتر بود از مار بد + مار بد تنہا ہمین بر جان زند
یار بد بر جان و بر ایمان زند + و حق تعالی در قرآن میفرماید الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ
بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ یعنی دوستان روز قیامت با ہم دشمن
شوند مگر متقیان ہرگز دوستی آنہا زائل نشود و نفع دہد ای مومن درین آیت تامل فرما
و از دوستی مفسدین و از مطالعۂ کتب ضالین کہ در ورطۂ کفر و انکار قرآن می اندازند
دور باش و دست در رکاب علمای اہل حق محکم زن کہ اینہا وارثان علوم انبیا
و حامیان دین متین و خادم تمام کلام رب العالمین اند یعنی اہلسنت و جماعت کہ
پیشوای اینہا اہلبیت و اصحاب سید المرسلین اند تا نجات یابی واللہ الہادی

الی الصواب سال ششم از هجرت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در واقعه دید که بمکه شرفها
زاد الله تشریفاً و تکریماً با اصحاب خود تشریف آورده عمره گذارده یاران بعد اطلاع
برین واقعه پنداشتند که تعبیر این خواب همین سال بظهور آید پس آن سرور عالم صلی الله علیه و آله
و سلم روز دوشنبه غرهٔ ذی قعدهٔ این سال از مدینهٔ منوره بیرون آمده احرام بعمره گرفت
و اکثر صحابه در رکاب شریف همراه بودند و چون در حدیبیه که نام منزلیست رسید کفار
از در آمدن مکه امتناع ورزیدند آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم عثمان رضی الله عنه را
بمکه فرستاد که ما برای زیارت آمده ایم و ارادهٔ جنگ شما نداریم کفار عثمان رضی الله عنه را
در مکه باز داشتند و آمدن ندادند آوازهٔ قتل او در لشکر مسلمین افتاد آنحضرت اصحاب را
طلبید و آنها یکهزار و چهار صد بودند و در بعضی روایات زیاده نیز نوشته اند گویند و خود
در زیر درخت سمره نشسته از ایشان بیعت خواست برانکه با قریش جنگ کنند و اصلاً
نگریزند تا کشته شوند صحابه برین شرط بیعت کردند چون عثمان حاضر نبود آنحضرت
صلی الله علیه و آله و سلم دست مبارک خود بر دست دیگر زد و فرمود هذا ید عثمان یعنی
این دست عثمان است و این بیعت را بیعت رضوان نامند حق تعالی در حق بایعان
رضوان میفرماید لَقَدْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ
الشَّجَرَةِ هر آینه بتحقیق خدای تعالی خوشنود شد از مومنان وقتیکه بیعت میکردند با تو
در زیر درخت سمره فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ پس دانست آنچه در دلهای ایشان است
از صدق و صفا و اخلاص و وفا فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ پس فرستاد خدای تعالی

ایضاً

ایضاً

قرار و سکینه برایشان آری عزیز درین لفظ تامل فرما حق سبحانه سکینه خود را بر جمیع بایعین
رضوان نازل فرموده و سابق در حق حضار غزوه حنین نیز بشارت بنزول سکینه گذشت
وخلفای راشدین از حضار این هردو معرکه اند پس ظاهر شد که آنچه اهل تقیه در آیت غار
فَأَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ گفته اند که ضمیر علیه راجع بصدیق اکبر ست نه بآنحضرت
صلی الله علیه و آله وسلم چراکه آنحضرت را سکینه از سابق حاصل بود و قوت قلب بمرتبه بود
داشت لهذا صدیق اکبر را تسلی نموده لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللّٰهَ مَعَنَا فرمود این تفسیر حق است
وطعن منکرین باطل و ساقط شد بیکبار چه ناخوش شده غلطی خوردند اینجا چهارده سکینه
بلکه زیاده بر دلهای صحابه عظام نازل شد وای برین قوم که چه یکبارگی از قرآن دست برداشته
بروایات مفتریان بیحیی دین خود را برباد دادند ای مسلمان از عذاب خدا بیندیش و ایمان
خود بقرآن درست نموده از کفریات این قوم کناره گزین والهادی هو الله تعالی باز بشنو که
در حق همان بایعین رضوان بعد نزول سکینه چه می فرماید وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا و جزا داد ایشان را
خدا ایشان را فتح نزدیک که فتح خیبرست آری در غزوه خیبر اگرچه تمام حضار بیعت رضوان
جهاد فی سبیل الله کردند و همه بمقدور خود سعی بلیغ نمودند اما از آنکه اتمام این حسنه
نصیب امام الاولیا شیر بیشه وغا اسد الله الغالب علی بن ابیطالب رضی الله عنه بود
آنحضرت فتح این خیبر کرده مرحب خیبری را بکشت و در خیبر بزور ولایت برکند و در
قتال جهاد و دمار از روزگار مشرکان برآورد درینجا بنیان تقیه که بر آنجناب بسبب سکینه
از بیخ برکنده شد چه کسیکه باینمرتبه دلاوری و زور بطن داشته باشد او را بنامردی

و مغلوب بودن چکار ظاهر شد که هر چه وی در ایام خلافت خلفای ثلثه از بیعت آنها و متابعت
و جهاد بکفار همراه آنها کرده و نماز خلف آنها خوانده همه حق و عین صواب بود بعمل آورده بود
ظاهر شد که وصف اینهاست که اهل سنت میخوانند يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ آنکه
اهل بطالت میگویند وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا تا آخر و چون همه حضار این معرکه یعنی اصحاب
بیعت رضوان سعی و جهاد در فتح خیبر کرده بودند آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم تمام غنائم
خیبر برابر همه این بزرگان قسمت فرمود حق تعالی در حق همه ایشان فرمود وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا
قَرِيبًا و جزای ثواب داد خدا همه ایشان را فتح نزدیک یعنی فتح خیبر یا فتح مکه پس کسیکه
در حق یکی هم از ایشان گمان برد که آنها در خیبر نصرت نکردند یا جهاد نا کرده گریخته آمدند کاذب
و منکر این آیت باشد و خود مخذول گردد نعوذ بالله منه باز بشنو که در حق آنها چه انعام ایزدی
متوجه میشود وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا و داد خدا تعالی آنها را غنیمتهای بسیار
که بگیرند آنها در زمان آینده وَكَانَ اللهُ عَزِيزًا حَكِيمًا و هست خدا غالب و غلبه دهنده
دوستان خود حکیم در هر چه کند باز حق تعالی بهمان صحابه حضار بیعت رضوان خطاب
نموده میفرماید وَعَدَكُمُ اللهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا وعده داد بشما خدا تعالی
غنیمتهای بسیار که بگیرند آنرا در زمان آینده فَعَجَّلَ لَكُمْ هَٰذِهِ پس شتاب کرد و نقد داد
بشما این غنیمت خیبر وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ و باز داشت دستهای کفار
از شما وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ و تا باشد آن غنیمت نشانه مر مومنان را بر راستی
قول پیغمبر و صدق وعده الهی در باب غنائم وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا

دنا هدایت کند شما را خدا راهی مستقیم وَأُخْرَىٰ لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا و وعده داد شما را
خدا تعالی غنیمتهای دیگر که هنوز قادر نشدید بران و نمیدانید آنرا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
بتحقیق احاطه کرده است علم خدا بآن غنائم وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ۝
و هست خدا بر همه چیز از فتوح و اعطاء غنائم قادر و توانا این آیات نصوص قاطع اند
بر آنکه وعده فتوح و غنائم که در زمان آینده ظاهر گردد بحاضران معرکه حدیبیه است اصالة
که خبر داده است خدا بآنها و اگر بدیگران خواهد بود بطفیل و بیعت ایشان خواهد بود و شک
نیست که خلفای اربعه راشدین از حضار این معرکه اند پس هرچه ایشان در زمان خلافت
خود از فتوح و غنائم گرفتند جزای بیعت رضوان است و انجاز و ایفای وعده الهی است
که درین آیت بآنها کرده بود و علم الهی محیط بود که ایشان غنائم در خلافت خود بنا بر وعده منها
بحق خود خواهند گرفت پس هر که خلافت این بزرگان و تصرف ایشان را بناحق خیال
کند منکر این آیت و این وعده باشد و منکر علم الهی و خود مطرود ابدی گردد باز حق تعالی
درهمین قصه میفرماید إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ
الْجَاهِلِيَّةِ یاد کن ای محمد چون گردانیدند و جا دادند کفار مکه در دل خود تعصب و تکبر
و غیرت جاهلیه را یعنی هرچند آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بآنها گفته فرستاد که
ما اراده جنگ شما نداریم برای زیارت آمده ایم آنها به در آمدن آنحضرت و صحابه بمکه معظمه
راضی نشدند بلکه تعصب جاهلانه بکار بردند و آخر مهم شان بر صلح قرار یافت بر اینکه
ده سال میان اهل اسلام و کفار قریش جنگ نبود و مسلمانان سال دیگر آمده عمره

قضا کنند و دیگر شرطها نیز بمیان آمدند و چون بسبب این صلح مسلمانان را فی الجمله شکستگی
خاطر و دغدغه راه یافت حق تعالی برحمت شامله خود آن وسواس را از خاطر ایشان
دور کرده سکینه و آرام خود بر ایشان نازل فرمود چنانچه میفرماید فَأَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ
عَلٰى رَسُولِهٖ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ یعنی نازل فرمود خدای تعالی آرام و وقار خود را بر رسول
خود و بر مومنین تا قتال نکرده بصلح راضی شدند وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوٰى و لازم کرد
و ثابت داشت ایشان را خدای تعالی بر کلمهٔ تقوی که کلمهٔ شهادت است یا بسم الله الرحمن الرحیم
یا لفظ محمد رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم که کفار انکار آن میکردند وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا
وَأَهْلَهَا و بودند یاران این جماعت سزاوارتر و لائق تر بکلمهٔ تقوی وَكَانَ اللّٰهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا و هست خدا بهمه چیز دانا ای عزیز اگر ایمان بخدا و کتاب او میداری
درین آیات تامل کن که از ابتدای لَقَدْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ تا اینجا چه اوصاف
حمیدهٔ آنها بیان فرموده و چه وعده های نعمت و غنائم دربارهٔ آنها عطا فرموده و اینجا
فرموده که آنها لائق بکلمهٔ تقوی و مستحق و اهل آن بودن آنها میدانست و کلمهٔ تقوی را
حق تعالی لازم آنها گردانید و شک نیست که لازم از ملزوم منفک نگردد و جدا
نشود و حق تعالی حق کسی را از روی حق و مستحق آن باز نستاند پس این نص قطعی است بر
بودن جمیع اهل بیعت رضوان بر حق و ایمان بر آنکه البته موت شان بر ایمان باشد
و چون خلفای راشدین رئیس این جماعت بلکه افضل و اشرف آنها اند باتفاق
آنها پس اگر کسی در حق یکی هم ازان بزرگان ظن فاسد یا تهمت نفاق یا مانند آن کند

کند کافر و مطرود و منکر اینهمه آیات لاتحصی گردد ای مسلمانان اگر نجات میخواهید ایمان

خود بقرآن استوار کرده از افسانهای کلینی و غیره مفتریان اجتناب کنید و گرنه هلاک

شوید و ما علینا الا البلاغ باز بشنو که حق تعالی درهمین قصه چه میفرماید لَقَدْ صَدَقَ

اللّٰهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ هرآینه بتحقیق است کرد خدای تعالی برای رسول خود

آن خواب را که دیده بود براستی و بنا بر حکمتی درین سال تاخیر کرد و در سال آینده لَتَدْخُلُنَّ

الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ آمِنِينَ هرآینه شما بمسجد حرام درآئید انشاء الله

تعالی درحالیکه بیخوف و امین باشید از دشمنان مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ

لَا تَخَافُونَ تراشندگان موهای سر خود را و کوتاه کنندگان آنرا یعنی بعضی سر تراشیده

و بعضی بمقراض کوتاه سازنده نخواهند رسید از کسی فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا پس دانست

خدا انچه شما نمیدانید از حکمت در تاخیر عمره درین سال فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا

پس گردانید خدا پیش از قضا عمره فتحی نزدیک که فتح خیبرست هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ

رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ اوست خداوندی

که فرستاد رسول خود را براه نمودن خلق و بدین حق که اسلام ست تا غالب گرداند

آن دین را بر همه دینها یعنی اگر دین کتابی باشد مانند دین توریت و انجیل احکام آنرا

منسوخ سازد و اگر دین اختراعی بود آنرا برانداز و نیست و نابود سازد یا معنی آنست

که اهل اسلام بر جمیع ملتها غالب آیند و همچنین بوقوع آمد که آنحضرت در حیات خود

رئیس کفره فجره را که اهل مکه و یهود مدینه و بنو قریظه و خیبر و مانند آنرا به تیغ برکشیده

و نصاری نجران را ذلیل ساخته جزیه بر آنها نهاد و بنو نضیر را که قبیلهٔ عظیمه از یهود بودند
اجلا فرمود و در روز حجة الوداع که خطبه خوانده تمام رسوم کفر را بر انداخت و زیر پا در آورد
و بعد وفات آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم خادمان عتبهٔ عالیه‌اش که خلفای اربعه
و دیگر مهاجرین و انصار و تابعین اخیار اند دیار سلاطین عجم را مثل قیصر و کسری و سوای محل
روم و غیره بلاد شام را با اقالیم دیگر بسلسلهٔ خدام محمدی صلی الله علیه و آله و سلم در آوردند
یا مقتول ساختند یا از آنها جزیه گرفتند و همچنین بعد زمان خلفای راشدین اکثر امرا و سلاطین
اهلسنت کمر جهاد بسته از مقدور خود در ترویج دین تقصیر ننمودند چنانچه تا الیوم سلطان روم
که حنفی مذهب است با نصاری همیشه جهاد می کند و بسیاری از آنها در ربقهٔ اسلام در می آیند
و یقین است که تمام بلاد کفره تا قیام قیامت در حوزهٔ تسخیر خدام محمدی در آیند و آن
ایضاً در وقت امام مهدی و عیسی علیهما السلام خواهد بود و الحمد لله علی ذلک وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
ایضاً شَهِيدًا و کافی است خدا گواهی دهنده بر نبوت تو اگرچه کفار انکار نمایند مُحَمَّدٌ
رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم که معنی آن ستوده بصفات جمیله و اوصاف حمیده است
ایضاً فرستادهٔ خداست وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ و آنانکه همراه اویند
ایضاً یعنی اصحاب او سخت دل اند بر کفار یعنی جهاد می کنند و کفار را می کشند رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ
رحمت کنندگانند باهم یعنی یکی با دیگری نرمی و مهربانی می کند این نص قطعی است
بر ملا ندا می کند که صحابه رضی الله عنهم باهم رحمت داشتند خصوص اصحاب بیعت رضوان که این
آیت مرتبط بقصهٔ آنهاست با علی رضی الله عنه یا عداوت علی رضی الله عنه با اینها ثابت کنند

کنند و انرا اصل ایمان و مذهب حق نام نهند کفر صریح و اصل ضلالت ست و انکار این حق
از همی کتب صحیحه که هر چه درانها باشد قرآن آنرا باطل نما بود ساز د عجب احمقی باشد که این ها
خرافات جسیم از قرآن مجید دست برداشته دین خود را بباد دهد قوله تعالی فَوَیْلٌ لَّهُمْ
مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا يَكْسِبُونَ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا (الفتح)
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا می بینی ایشانرا رکوع کنندگان و سجود کنندگان
می طلبند این بزرگان زیادتی ثواب و خوشنودی او و این نص قطعیست در انکه صحابه خصوص
تابعین رضوان در عبادات خود چه جهاد و چه نماز وغیره طالب رضوان خداوند و ریا و سمعه
و طمع دنیوی را بانها راه نیست پس انچه منکرین در کتب خود ذکر کنند که ابوبکر بتایید
قول منجم ایمان آورده و برای طمع ریاست هجرت کرده بود باطل محض و دروغ ست و نیکار
این آیت ست سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ علامتهای ایشان در رویهای (ایضاً)
ایشان ظاهر بود از اثر سجده کردن ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي (ایضاً)
الْإِنجِيلِ این وصف که مذکور شد صفت ایشان ست در کتاب موسی و صفت ایشان
در کتاب عیسی علیهما السلام كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ مانند کشتی ست که بر آرد شاخ (ایضاً)
خود را یعنی بیخ زرد و برگ بیرون آرد فَآزَرَهُ پس قوی گرداند آن شاخ را فَاسْتَغْلَظَ (ایضاً)
پس سطبر شود فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِ پس بایستد بر ساقهای خود اول دانه بود
و گیاهی ضعیف آخر درختی گردد يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ خوش میگرداند و بتعجب آرد مزارعان را (ایضاً)
یعنی سطبری و درستی و خوبی او دیده مزارع خورسند و شادمان میگردد این مثلی ست

که حقتعالی برای پیغمبر و یاران او بیان فرمود که اسلام در اول ضعیف بود و اصحاب
رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم قوت نداشتند و روز بروز بمرحمت الهی تایید آنها میکرد
و مسلمانان زیاده و با قوت میشدند تا بحدیکه در روز فتح مکه انبوه کثیر بهم رسیده
همچنین بعد ازان تا آنکه در حجة الوداع آنقدر اهل اسلام جمع شدند که هر سو که نگاه میکردی سوای
ایشان دیگری بنظر نمی آمدند در اینجا قول منکرین که میگویند که اصحاب خلص آنحضرت
صلی الله علیه و آله و سلم اندک بودند و دیگران بنفاق یا طمع دنیا جمع شده بودند باطل شده
هباءً منثورا گشت چه حق سبحانه و تعالی قوت و بزرگی آنها بعنوان مدح بیان فرموده
باز بشنو که چه میفرماید لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ یعنی خدایتعالی کثرت اصحاب و قوت آنها
برای آنکه تا بخشم آرد بسبب آنها کفار را یعنی کفار بخشم آیند و غبط و کینه خورند که آه
این بیچارگان در اول اسلام در مکه اندک بودند حالا چه شد که اینقدر غلبه و قوت یافتند
اینجا زبان منکرین از قفا بریده شد و ظاهر شد که آنچه می لافند که صحابه رسول الله صلی الله
علیه و آله و سلم جابر و حذیفه و عمار و مقداد و سلمان و چند کس دیگر معدود بودند و بس
نه غیر ایشان هذیان است و کسیکه ایمان بقرآن داشته باشد با وجود این قسم تصریحات
قرآنی چطور مثل این گونه هذیانات را کلام حق دانسته از تمام قرآن دست برداشته
کافر شود زهی مذهب و ملت که نسبت آن باهلبیت کرده شود و آنرا مذهب امام جعفر
صادق علیه السلام نامیده شود و سراسر کفر و ضلالت انکار تمام قرآن باشد نعوذ بالله منه
ای مسلمانان حاشا چنین خیال نباید کرد که امام جعفر صادق پیشوای ملت احمدی [illegible]

معتقد خود بودند و دین و مذهب او قرآن بود نه چیزی دیگر و نسبت این خرافات بجناب پاک او
نباید کرد مگر او کسی دشمن او و دشمن آبای کرام علیهم السلام باشد زینهار زینهار از کتب
این قوم که سراسر بانکار قرآنی مملو و مشحون اند کناره گزین و گرنه هلاک شوی باز بشنو که
در حق همه آنصحابه که کثرت و قوت آنها مذکور گشته چه میفرماید وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ (ایضا)
اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ مِنْهُمْ وعده داد خدای تعالی بکسانیکه ایمان آوردند
وکارهای نیکو کردند که آنها اصحاب پیغمبر اند مَّغْفِرَةً وَّاَجْرًا عَظِيْمًا مغفرت گناهان (ایضا)
آنها و باجر عظیم بر عبادات شان کلمهٔ من درین آیت برای بیان شرف و فضیلت صحابه
از دیگران مومنان بقرینهٔ سباق و سیاق آیات دیگر مذکور شدند مثل قوله تعالی وَكُلًّا
وَّعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى و مانند آن پس ثابت شد که آنها مغفور و بهشتی اند و ثابت شد
که هرکه باآنها بغض و غیظ کند کافر گردد ای برادر کسی را که راه نجات خود منظور باشد
بجمیع صحابهٔ رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم محبت داشته همه را بمغفرت و دعای
خیر یاد آورده باشد والا بموجب این نص داخل کفار خواهد بود والله الهادی و علیه
الاعتمادی باز بشنو که چه دریای کرم در حق آن پاکان جوش میزند لَا يَسْتَوِيْ
مِنْكُمْ مَّنْ اَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ برابری نمی کند شما ای صحابه هرکه
نفقه کرده مال خود را در راه خدا پیش از فتح مکه و جهاد کرده در آن وقت باکسی که انفاق و جهاد
بعد فتح مکه نمود اُولٰٓئِكَ اَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِيْنَ اَنْفَقُوْا مِنْۢ بَعْدُ (ایضا)
وَقَاتَلُوْا آن گروه که پیش از فتح مکه انفاق و جهاد کرده اند بزرگتر اند از روی درجه

ایضا

ومرتبه ازان کسان که انفاق و جهاد بعد فتح مکه کردند و کلا وعد الله الحسنی اد
همه ایشان را چه منفقان و مجاهدان پیش از فتح و چه بعد ازان وعده داده است خدا تعالی
وعدهٔ نیکو که بهشت است باید دانست که اکثر غزوات و سرایا که بعد هجرت بوقوع آمده پیش از
فتح مکه بودند و در هر غزوه و سریه جماعهٔ کثیر از صحابه حاضر بودند چنانچه در غزوهٔ بدر کبری
که در سال دوم از هجرت واقع شده سه صد و سیزده کس و در غزوه احد که سال سوم از هجرت
بود قریب هزار کس و در غزوهٔ بدر صغری که سال چهارم واقع شده یکهزار و پانصد کس و در
غزوهٔ احزاب که سال پنجم واقع شده تمام مهاجرین و اکثر اهل مدینه قریب هزار کس و در صلح حدیبیه
که سال ششم واقع شده یکهزار و چهارصد کس و در بعضی روایات زیاده ازین نیز مذکور گشته و در غزوهٔ
بنو قریظه که متصل بغزوهٔ احزاب واقع شده نیز قریب هزار کس و در غزوهٔ خیبر که در سال هفتم
واقع شده همون حضار بیعت رضوان با چند کس دیگر در عمرهٔ قضا که در سال هفتم بوقوع آمده
دو هزار کس حاضر بودند و در غزوهٔ فتح مکه که در سال هشتم بوقوع آمده ده هزار کس و در بعضی روایات
زیاده نیز مذکور گشته و در غزوهٔ حنین که بعد فتح مکه همدرین سال واقع شده دوازده هزار و در
بعضی روایات زیاده نیز آمده و در غزوهٔ تبوک که در سال نهم بوقوع آمده سی هزار و در بعضی
روایات زیاده ازین نیز مذکور گشته که حاضر بودند و در سال دهم در حجة الوداع آنقدر مسلمانان
جمع شده بودند که قلم هیچ کاتب احاطه آنها نمی تواند کرد تا بحدیکه در بعضی روایات یک لک
و چهارده هزار و در بعضی یک لک و بست هزار آمده و دلیل بر کثرت صحابه قوله تعالی
در قصه حنین اذ اعجبتکم کثرتکم و قوله تعالی کزرع اخرج شطأه تا آخر

وقوله تعالی وَرَاَیْتَ النَّاسَ یَدْخُلُوْنَ فِیْ دِیْنِ اللّٰہِ اَفْوَاجًا یعنی بعد فتح مکہ در دین خدا فوج فوج درآیند و خوشخبری که حق تعالی فرمود که کسانیکه پیش از فتح مکہ انفاق و جهاد کردند و کسانیکه بعد از ان بودند همه آنها را خدای تعالی وعدۂ حسنی کرده و سابق آیت لَا یَسْتَوِی الْقَاعِدُوْنَ گذشت که کسانیکه از مومنین بخانه خود نشسته اند و کسانیکه جهاد کرده برابر نیستند بعد از ان آنجا هم فرمود وَکُلًّا وَّعَدَ اللّٰہُ الْحُسْنٰی پس از ینهمه آیات ثابت شد که این همه مومنین و مومنات که هزارها زن مرد احرار و عبید بودند خواه ایشان جهاد کنندگان بودند و خواه بخانه نشینندگان و خواه پیش از فتح مکہ ایمان آورده بودند و خواه بعد از ان همه اینها را وعدۂ حسنی ثابت است پس قول منکرین که صحابۂ مخلصین را منحصر در چندین متعدد میدارند و ایمان و هجرت و جهاد دیگر هزارها مسلمانان را بر اغراض دنیوی حمل میکنند کذب جلی و انکار اینهمه آیات لاتحصی ست عجب احمق باشد که بکتب باطل و روایات واهیات این منکران قرآن چسپیده آنرا مذهب ائمه و اہلبیت علیهم السلام گمان کرده در چاه ضلالت و قعر جهنم سقید نعوذ باللّٰہ منها و از آیت فضیلت منفقین و مجاهدین پیش از فتح مکہ واضح گشت و از آیات سابقه فضل اہل بدر و اہل احد و بیعت رضوان و خیبر و حنین و تبوک وغیره بوضوح انجامید و بحمد اللّٰہ سبحانہ خلفای اربعۂ راشدین در تمام این غزوات گوی سبقت برده اند و در همه جا حاضر بوده در هر مشوره و امر خیر پیشوا و سابق همه این مومنین بودند و سابق واضح کردیم که لعاتی با آنها راه نبوده و ازینجاست که بعد وفات آنحضرت صلی اللّٰہ علیه و آله وسلم تمام مهاجرین

وانصار آن بزرگواران را افضل و اسبق از خود دانسته هر یکی را در وقت او امام و پیشوای خویشتن دانسته
و مطیع و منقاد آنها گشتند پس کسیکه بجناب یکی هم ازان بزرگان سوء ظن برد و یا طعن و تشنیع
کند یقین است که منکر جمیع مهاجرین و انصار وغیره اصحاب و منکر تمام آیات قرآنی که بر توثیق ایشان
باشد و مرتد گردد و نعوذ بالله منه باز بشنو که حق تعالی در سوره حشر بعد ذکر اجلای بنی نضیر که
یهود بودند و مالهای شان بدست اهل اسلام افتاده بود و در باب تقسیم آن اموال و در تقسیم آنچه
از غنیمت بدست مسلمانان افتد بعد ذکر نام پاک خود و نام پیغمبر خود و اقربای آنحضرت
صلی الله علیه و آله وسلم و بعد ذکر یتامی و مساکین و مسافرین تمامه مسلمین برابر قسمت ساخته
میفرماید قسم اول مهاجرین لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ
وَأَمْوَالِهِمْ یعنی قسمت فی و مال غنیمت برای فقراست که هجرت کنندگانند آنانکه
بیرون کرده شدند از سراهای خود و مالهای خود يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا
در حالیکه طلب میکردند بخشش خدا و خوشنودی حضرت او یعنی هجرت ایشان برای تجارت
و اغراض دنیا نبود بلکه طالب رحمت و رضای حق بودند و بدوستی خدا و رسول او
ترک دیار و اموال نمودند ازین آیت معلوم شد که هجرت جمیع مهاجرین برای خدا بود نه
بطمع دنیا و ریاست وغیره چنانکه منکرین قرآن توهم فاسد کنند چه این آیت در تقسیم
غنیمت نازل شده و آنحضرت بر تمامه مهاجرین تقسیم نمود وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
در حالیکه یاری میکردند این مهاجرین خدا و رسول او را و سابق در آیت تمکین مهاجرین
گذشت وَلَيَنصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنصُرُهُ و هر آینه نصرت خواهد داد خدا تعالی کسی را

رکوع اول از ... سیپاره ... ایضا

ایضا

کسی را دین او یا رسول او را یاری دهد در آیت منافقین گذشت وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ یعنی منافقین را نه در زمین هیچکس یاری و مددگاری نکند و نسبت که حق تعالی در حق خلفای راشدین آنچه وعدهٔ نصرت بمهاجرین داده بود درست کرد که هم در حیات آنحضرت و هم بعد وفات او نصرت ایشان کرد بوجهیکه اظهر من الشمس است و بالا نبذی از آن مذکور گشته و وعیدی که درباره منافقین از عدم نصرت آنها کرده بود درباره ایشان بوقوع نیامد پس کالشمس فی نصف النهار واضح و لائح گردید که این بزرگان از مهاجرین اولین و ناصران دین خدا و رسول او بودند نه منافق و مانند آن ظاهر شد آنچه از اول این کتاب تا اینجا آیات مدح مهاجرین و بودن آنها از اهل جنت بسبیل دوام مخلود و دیگر محامد و مکارم و اوصاف حمیدهٔ آنها خواندهم همه آن ایشان را ثابت است و بالا در حق همین مهاجرین آیت کریمه اَلَّذِيْنَ اِنْ مَّكَّنّٰهُمْ خوانده شد و حاصل آنست که از ایشان در وقت قدرت و اختیار عبادات بدنی و مالی و امر معروف و نهی منکر بظهور آمد نه شر و فساد و غیره پس ثابت شد که آنچه منکرین قرآن برین بزرگان تهمت ظلم و فساد در ایام خلافت ایشان ذکر کنند و دیگر مطاعن یاد کنند همه باطل و کذبیات اند و انکار اینهمه آیات قرآنی و نیز ظاهر شد که آنچه منکرین این فرقهٔ ضاله مطاعن آنها از روایات اهل سنت استنباط نموده از سوء فهم این ناحق شناسان است اعتباری ندارد بلکه معانی و مراد آن روایات همان است که علمای اهل سنت و محدثین آنها در شروح آن روایات بیان نموده اند چه کسانیکه آن روایات را در کتب خود ایراد

کرده اند از ہمہ راویان صدہا احادیث صحاح در فضائل و مناقب این بندگان گواہ اند
پس ثابت شد که بنای مطاعن صحابه بر سوء فهم این فرقه ضاله است و ہیچ حدیثی در کتب
صحاح اہلسنت در طعن آنها موجود نیست و چگونه این معنی متصور گردد کسانیکه حقتعالی
آنها را در کلام خود باین مناقب و محامد یاد فرماید رسول او چطور در حق آنها ذم کند پس
کسانیکه باوجود این قسم تصریحات قرآنی گمان برند که احادیث در کتب اہل سنت
در مطاعن آنها ورود یافته گویا مخالفت ثابت می کنند در میان کلام خدا و رسول او
این کفر صریح ست کما لا یخفی الحمد لله که اہلسنت و جماعت بآیات محکمات قرآنی تمسک
بسند خود ساخته کلام رسول او در تفصیل و شرح آن آیات میدانند پس ایشان راسخون
فی العلم اند نه غیر ایشان باز بشنو که حق تعالی در حق ہمین فقرای مہاجرین چه میفرماید
أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ آن گروه ہجرت کنندگان ایشان راست بازانند
ہم در قول و ہم در فعل آری مسلمان پاکیزه باطن درین لفظ تامل فرماید که این لفظ جامع جمیع صفات
جمیله است پس از ان بزرگان چطور خلاف حکم شرعی صورت بندد و قسم دوم که
مال فیء بر انها تقسیم باید کرد انصار اند چنانچه میفرماید وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ (ایضاً)
وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ برای کسانیست که جا گرفتند در سرای ہجرت و خانه ایمان
یعنی مدینه مطهره پیش از ہجرت مہاجران يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ دوست میدارند (ایضاً)
کسی را که ہجرت کند بطرف ایشان یعنی مہاجران محبت میدارند وَلَا يَجِدُونَ
فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا نمی یابند انصار حسد و دغدغه در سینهای (ایضاً)

سینه‌های خود از آنچه عطا داده شود بایشان آنحضرت انصار را طلبیده و ذکر اعانت
و احسان ایشان که درباره مهاجران کرده بودند فرمود پس گفت ای انصار اگر خواهید
تمام اموال بنی نضیر بشما دهم و مهاجران بدستور سابق در خانهای شما باشند و اگر خواهید
این مال را بمهاجران بدهم و ایشان از منازل شما بیرون آمده بکفایت امور معیشت خود
قیام نمایند اکابر انصار بعرض رسانیدند که یا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم خاطر ما
آن میخواهد که این اموال بمهاجرین قسمت فرما و ایشان همچنان در خانهای ما باشند که از روشنائی
و برکت در منازل ما از ایشان است آنحضرت در حق ایشان دعا کرد و حق سبحانه
در شان ایشان میفرماید وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ و ایثار می‌کنند و مقدم میدارند
انصار مهاجران را بر نفسهای خود وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ و اگرچه هست بایشان
حاجت یعنی اگرچه انصار هم حاجت بمال دارند اما بسبب علو همت میخواهند که همه آن مال
بر مهاجرین قسمت یابد وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ
و هر که نگاه داشته شود از بخل نفس او پس آن گروه ایشانند رستگاران ای عزیز حق سبحانه
و تعالی انصار را درین آیت بمحبت مهاجران و خدمت آن بزرگواران ستایش نموده
و بهمین سبب فلاح را وابسته حال ایشان فرمود پس هر کرا فلاح خود و نجات از عذاب الهی
منظور باشد مانند انصار محبت و عقیدت بجمیع مهاجرین خصوصا بخلفای راشدین که بالاتفاق
آنجماعت بهین و افضل و امام ایشان بوده اند پیدا داشته همه را بدعای مغفرت و رحمت
یاد آورده باشد تا در زمره اهل اسلام محشور شود و این عقیدت و محبت خاصه ابنای انصار

در بارهٔ جمیع مهاجران لازم تر و موکد تر تا بحکم وَالَّذِینَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّیَّتُهُمْ
بِإِیمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّیَّتَهُمْ داخل در زمرهٔ انصار و مفلحین شوند یعنی حق تعالی فرموده
وکسانیکه ایمان آوردند و متابعت کردند آنها را و اولاد آنها با یمان لاحق کردیم با آنها
اولاد آنها را و اگر از متابعت آبای کرام خود معاذ الله سر پیچند عقیق خود خلاف
آنها برارند پس آیت قرآنی را که در حق پسر نوح علیه السلام نازل شده إِنَّهُ لَیْسَ
مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَیْرُ صَالِحٍ تلاوت نمایند و در دل خود انصاف دهند
وَمَا عَلَیْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِینُ قسم سوم که مال فی برآنها قسمت باید کرد وَالَّذِینَ
جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ و آنانکه آمدند بعد مهاجرین و انصار مراد تابعان صحابه اند　　ایضاً
تا روز قیامت یَقُولُونَ می گویند رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِینَ　　ایضاً
سَبَقُونَا بِالْإِیمَانِ ای پروردگار ما بیامرز ما را و برادران ما را که سبقت کردند بر ما
با یمان وَلَا تَجْعَلْ فِی قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِینَ آمَنُوا و مگردان در دلهای ما کینه و عداوت　　ایضاً
برای آنانکه ایمان آوردند یعنی در حق صحابه بعد دعای مغفرت میگویند که الهی در دلهای
ما از طرف اصحاب کینه مگردان رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِیمٌ ای پروردگار ما بدرستیکه　　ایضاً
تو مهربانی دعای ما را اجابت کن و بخشنده بر ما برحمت خود ما را بالسابقین ملحق فرما
ای برادر این قسم اجر را حق تعالی باین نهج وصف فرموده که آنها در حق صحابه خیر
خواهند بود کینه بخدمت صحابه نخواهند داشت و چون روافض و خوارج دعوی ایمان
بقرآن دارند و بموجب این نص از مسلمانان خود بخود خارج میشوند در هیچ مقام گریز

گریز میکنند و می گویند که ما در حق صحابه دعای خیر میکنیم و با آنها محبت میداریم باز از ما
بعض میگویند که صحابهٔ آنحضرت جابر و سلمان و ابوذر و مقداد و چند تن دیگر اند که عدد
آنها غالبا تا صد بلکه تا پنجاه هم نمیرسد و سوای آنها تمامه مهاجرین و انصار و غیر
هزارها مردمان را اصحابهٔ مخلص نمیدانند و همچنین خوارج که جناب پاک اسد الله الغالب
و عثمان و اکثر آنها را از صحابه خارج میکنند و بر تو واضح ای منصف اگر ایمان بقرآنی
داری که این خرافات و لغویات شان از باب هذیان ست و بالا از آیات قرآنی
لاتعد و لاتحصی واضح گشت که صحابه منحصر در مذکورین نبودند بلکه هزارها بودند و در
هر غزوه و هر معرکه انبوه کثیر جمع میشدند و آیات قرآنی در فضائل حضار معرکه بوجه اعلی
وارد ند گوگشت و تمیز مخلصین از منافقین نیز در چند جا تذکار یافت و ظاهر شد که این
کلمات مفتریات شان مشابه با آنست که ملحدان و سبزه نوشان گویند که نماز خوب
چیز ست و عبادت خداست اما نماز نام حضور قلب ست رکوع و سجود و قیام و قعود
فائده ندارد معاذ الله شک نیست که این قسم معانی قرآن را تاویل نمیگویند بلکه تحریف
است مانند یهود لعنهم الله پس ظاهر شد که روافض و خوارج بصحابه محبت ندارند و دلهای
این ناپاکان از غل و عداوت آن خیر امت و امت وسط و عباد مصطفین مملو ست
هرگاه که ذکر آنها اگر در آیات قرآنی باشد پیچ و تاب میخورند و میگریزند پس معلوم شد
که دعوی محبت شان با صحابه باطل و کذب صریح ست پس ایشان از زمرهٔ قسم سابق نیز
خارج شدند شعر خوش بود گر محک تجربه آید بمیان + تا سیه روی شود ...

هر که در وغش باشد + وثابت شد که قسم ثالث از مسلمین اہلسنت وجماعت اند
که قرآن را محکم گرفته عمل بدان میکنند وبخدمت جمیع اہلبیت آنحضرت عقیدت وفدویت
داشته شب وروز دعای مغفرت در حق آنها میخوانند وآیت مذکوره را تلاوت
نموده غل کینه یکسو می نهند أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ وتمیز آنها از مهاجرین وانصار وغیره اصحاب خلص سید ابرار صلی الله
علیه وآله واصحابه اجمعین فبدان اسعدک الله تعالی فی الدارین کسانیکه در جناب آن سرور
صلی الله علیه وآله وسلم کلمهٔ اسلام خوانده بود بر چند قسم بودند قسم اول آنکه وقتی که آنحضرت
صلی الله علیه وآله وسلم بعد بعثت در مکه که مدت سیزده سال اقامت میداشت
ایمان آورده بودند در آنوقت کفار غلبهٔ تمام میداشتند وهمیشه اہل اسلام را
ایذاهای عظیم میرسانیدند ومسلمانان در هراس وخوف میبودند در اینها چه احتمال
نفاق ست وخلفای راشدین وباقی عشرهٔ مبشره واکثر مهاجرین از ایشانند قسم دوم
بعضی انصار اہل مدینه که همدرین مدت در موسم حج آمده بودند ودرمیان خدمت
آن سرور حاضر شده بشرف ایمان مشرف شدند وبیعت کردند وسال دوم
وسوم همدر انجا جمعی دیگر از قوم خود حاضر شده ذمهٔ حمایت ونصرت آنحضرت
بر خود لازم گرفتند در اینها چه احتمال نفاق ست قسم سوم اہل مدینه که بعد هجرت
ایمان آوردند وباوجود ضعف وناطاقتی رسول کریم واصحاب وجنگ وخصومت
تمام عرب وعجم بر ذمهٔ خود لازم گرفته جانها ومالهای خود در امر مهاجرین دادند وجانهای

جانهای خود را در خدمت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم نثار کردند در انها هم چه احتمال نفاق ست قسم چهارم کسانیکه بعد هجرت پیش از فتح مکه گریخته بمدینه در رکاب سعادت شریف آنحضرت آمده سعادت اندوز شدند و خان و مان خود را بکفار مکه گذاشته آمدند در انها هم چه احتمال نفاق ست قسم پنجم آن کسانیکه روز فتح مکه و بعد ازان ایمان آوردند و بحکم يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللّٰهِ أَفْوَاجًا هزارها خود بخود مسلمان شدند در انها هم چه احتمال نفاق اگرچه حق سبحانه در حق آنها گفته که داخل شوند در دین خدا فوجها ایمان بنفاق آوردن را داخل شدن در دین خدا نمی گویند و نیز در حق آنها وَكُلًّا وَعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى گذشت آری چون بعد هجرت اهل اسلام قوت گرفتند و غنائم و فتوح بدست ایشان افتادن آغاز نهاد بعضی از اهل مدینه عبد الله بن ابی بن سلول و متابعان او که قریب سه صد کس تقریبا باشند و بعضی اعراب و بادیه نشینان که مساکن آنها گرد مدینه بود برای طمع دنیا بنفاق ایمان آوردند یعنی بظاهر کلمه اسلام خواندند و در باطن کفر مضمر داشتند چنانچه حق سبحانه میفرماید وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِّنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ و بعضی از کسان که گرد مدینه می باشند منافقانند وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ یعنی بعضی از اهل مدینه خالی شدند از نیکی در حالیکه بر نفاق نمیدانی تو ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم آنها را ما میدانیم ایشان را سَنُعَذِّبُهُم مَّرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ زود باشد که عذاب کنیم آنها را دو بار یعنی یکبار در دنیا و بار دوم در قبر بستر

روگردان شوند آن منافقان بسوی عذاب بزرگ در آخرت یعنی عذاب دوزخ
پس حقتعالی منافقین را از مومنین ممتاز ساخت چنانچه میفرماید مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ
الْمُؤْمِنِيْنَ عَلٰى مَآ اَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتّٰى يَمِيْزَ الْخَبِيْثَ مِنَ الطَّيِّبِ یعنی نیست
ونشد خدا تعالی را که بگذارد در حالیکه شما هستید یعنی مختلط مومن و منافق تا که
امتیاز دهد پاکان را از ناپاکان یعنی مومنان را از منافقان و از آیت سابق یعنی وَ
مِنْ اَهْلِ الْمَدِيْنَةِ که بکلمهٔ مِنْ تبعیضیه وارد نشده ظاهر شد که منافقان نسبت به
مومنان بغایت اندک بودند و مومنان هزارها بودند چنانکه يَدْخُلُوْنَ
فِيْ دِيْنِ اللّٰهِ اَفْوَاجًا و مانند آن بران دلالت دارد و چون غزوهٔ تبوک بعد از
فتح مکه در سال نهم از هجرت بوقوع آمد و اکثر منافقین تخلف نمودند و همراه نرفتند
و بعد مراجعت آنحضرت عذرهای باطل آوردند حقتعالی آنها را فضیحت و رسوا ساخت
چنانچه میفرماید يَعْتَذِرُوْنَ اِلَيْكُمْ اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْ قُلْ لَّا تَعْتَذِرُوْا
لَنْ نُّؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّاَنَا اللّٰهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْ عذر خواهند آورد بسوی شما
چون رجوع کنید بسوی ایشان از غزوهٔ تبوک بگوای محمد عذرهای باطل میارید که ما
شما را باور نکنیم بتحقیق خبردار کرد ما را خدا تعالی از خبرهای شما و بعضی منافقان که
درین غزوه همراه بودند آنها را هم فضیحت و رسوا ساخت و آنحضرت صلی الله علیه وآله
وسلم حذیفه بن یمان را از نام و نشان بعضی آنها خبردار کرده آنها را نخواند و شد
و درشتی درباره آنها فرمود چنانچه آیت کریمه يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ

وَالْمُنٰفِقِيْنَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ ازان ایها میفرماید یعنی ای نبی جهاد کن بکفار و
منافقان وسختی و شدت کن برانها وحق تعالی آنحضرت را ازنماز برجنازهٔ منافقان
نهی فرمود وَلَا تُصَلِّ عَلٰٓى اَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّاتَ اَبَدًا وَّلَا تَقُمْ عَلٰى قَبْرِهٖ نماز
مکن ای پیغمبر برجنازهٔ کسی ازمنافقان که بمیرد همیشه و برقبراو مایست که درحق منافق
چه میفرماید فَاِنْ يَّتُوْبُوْا يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ پس اگر توبه کنند منافقان از نفاق خود بهتر
باشد مرایشان را وَاِنْ يَّتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ عَذَابًا اَلِيْمًا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ
واگر روگردانند از توبه عذاب کند آنها را خدای تعالی عذاب دردناک در دنیا و در آخرت
وَمَا لَهُمْ فِي الْاَرْضِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ و نباشد ایشان را در زمین هیچ مددگاری
و یاری بعد ازان کسی که از نفاق توبه کرد در مدینه باقی ماند و کسانیکه ازانها توبه نکردند
ومنافق ماندند از مدینهٔ مطهره بیرون شدند و یا خراب شده بمردند و یا کشته شدند
وازانها نشانی نماند و در مدینه نماندند مگر خلص اصحاب آنحضرت چنانچه لَئِنْ لَّمْ يَنْتَهِ
الْمُنٰفِقُوْنَ وَالَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ وَّالْمُرْجِفُوْنَ فِي الْمَدِيْنَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ
بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُوْنَكَ فِيْهَآ اِلَّا قَلِيْلًا مَّلْعُوْنِيْنَ اَيْنَمَا ثُقِفُوْٓا اُخِذُوْا وَقُتِّلُوْا
تَقْتِيْلًا ازان خبر میدهد یعنی اگر باز نیایند منافقان از نفاق خود و باز نیایند کسانیکه
در دلهای شان بیماری ست چون ضعف اسلام و مانند آن واگر باز نیایند آنها که خبر
بد می افگنند در مدینه از لشکرهای اسلام و عیبهای مردمان هرآئینه برگماریم و مسلط کنیم
ترا ای محمد برایشان پس همسایگی نکنند با تو در مدینه مگر زمان اندک زود از شهر مدینه

بیرون روندگان و دور ماندگان اند هر کجا که یافته شوند گرفته شوند و کشته شوند کشته شدنی
این آیتی ست که در قبائح منافقین بر تو خواندیم و دیگر آیات نیز بسیار اند هر چه درین آیت
از قبائح و وعیدهای شدید که در حق منافقان مذکور شده در حق خلص اصحاب خصوص مهاجرین
و انصار بر عکس این قبائح از اوصاف حمیده و وعدهای پسندیده در آیات سابق ذکر
یافته چنانچه در حق منافقان مَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ گفته در حق
مهاجرین وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ فرموده و چنانچه در حق منافقان وَلَا
يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا فرمود یعنی در مدینه همسایه پیغمبر نخواهند ماند و بیرون خواهند شد
و در حق مهاجرین وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي
الدُّنْيَا حَسَنَةً فرمود یعنی کسانیکه در راه خدا هجرت کردند بعد از آنکه ستم کرده شدند
هر آینه جا دهیم آنها را در دنیا به بلده نیکو که مدینه مطهره است وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ
و هر آینه اجر آخرت بزرگتر ست و شک نیست که حق سبحانه جمیع صحابه را خصوصاً مهاجرین
را در مدینه جا داد و نصرت آنها چنانچه در جناب آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم کرده بود
و آنها را بر کفار آنملک غلبه داده بود و بعد از وفات آنسرور هم نصرت کرد و هزارها مرد
را از دست ایشان اسلام نصیب ساخت و خلفای راشدین را بمدینه مطهره بنهجی
جا داد که مدت العمر در انجا گذرانیدند بلکه خلفای ثلثه بعد وفات هم همانجا مدفون
گشتند شیخین چنانچه در حیات خود علی الدوام رفیق و مصاحب آنجناب بودند
بعد وفات هم مرقد منور شان بمرقد مطهر و معطر رسالت مآب صلی الله علیه و آله و سلم پیوست

پیوست و ذو النورین در بقیع رونق افزا گردید و هرچه خدا تعالی وعدهٔ نصرت و جا دادن
در مدینه در حق مهاجرین فی سبیل الله کرده بود در حق ایشان بعمل آورد و پس ثابت شد که
ایشان را همه مهاجرین فی سبیل الله و انصار الله بودند نه منافق چه اگر آنها منافق بودندی
بحکم آیت منافقین از مدینه بیرون شدندی و خدا تعالی پیغمبر خود را برانها مسلط ساختی
و کسی او را در زمین یاری آنها نکردی سبحان الذی کلامه قول فصل و ما هو بالهزل و یقین است
که با وجود اینقدر تصریحات قرآنی هر که ایمان بقرآن داشته باشد در دل او هیچ شکی و خلجانی
نخواهد ماند و بروی روشن تر از آفتاب ست خواهد بود که صحابه اولین و آخرین همه مغفور
اند و بهشتی و همه آن ناصران دین خدا بودند و نفاق را گرد آنها راه نیست و یقین خواهد دانست
که مذهب روافض هیچ و دین باطل ست و تمام کتب این ضالین لغویات و خرافات اند
و از ین مذهب توبه نموده بسوی مطالب قرآنی فرا خواهد آمد و اگر معاذ الله با وجود این قسم تصریحات
قرآنی هم بحکم خَتَمَ اللّٰهُ عَلٰی قُلُوْبِهِمْ پردهٔ ضلالت از دل کسی برنخیزد و بر کفریات
مألوفهٔ خود ثابت ماند او را فکر آخرت خود باید نمود و او را بحث کردن در حال صحابه
چه سود خواهد بود حَسْبُهٗ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ در ذکر مرتدین و تمیز شان بنص
سید المرسلین صلی الله علیه و آله و اصحابه اجمعین بدانکه حق سبحانه و تعالی در سورهٔ مائده میفرماید
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ
وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ ای کسانیکه ایمان آورده اید
هر که مرتد شود از شما از دین خود پس زود شتاب بیارد یعنی قائم کند خدا تعالی

قومی را که دوست میدارد آنها را و آنها دوست میدارند خدا را مهربانان و متواضعان بر مومنین غلبه کنندگان بر کافرین یُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ که جهاد خواهند کرد آن قوم در راه خدا و مرتدان را خواهند کشت و نخواهند ترسید از ملامت کردن هیچ ملامت کننده از این آیت معلوم شد که بعضی کسان که در آن وقت ایمان آورده بودند اگر مرتد شوند قومی دیگر از مومنان کامل الایمان آنها را کشند و با آنها جهاد نمایند و از منع کردن و ملامت نمودن هیچکس باک ندارند و از جهاد شان تعالی عدد نسازند پس بعد آنکه قریب وفات رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم سه فرقه مرتد شدند فرقه اول در یمن که نام او مذحج بود رئیس آن جماعت اسود عنسی دعوی نبوت کرده اکثر بلاد یمن را در تصرف خود آورد پس آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بسوی معاذ بن جبل که دران ایام با جماعت صحابه در آنجا بود نوشت که مردمان را جمع کرده اسود را باید کشت قضارا شخصی که نام او فیروز بود او را بر بستر او بقتل رسانید پس آنحضرت بوحی آسمانی دریافته بشارت قتل او بصحابه دادند و روز دوم از ین عالم رحلت فرمودند صلی الله علیه و آله و اصحابه اجمعین فرقه دوم بنی حنیف قوم مسیلمه کذاب که در حیات آنحضرت دعوی نبوت کرده بود و آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم را نوشت که من و تو هر دو پیغمبریم نیمه زمین از آن تو و نیمه از آن من است آنحضرت در جواب او نوشت که اما بعد ان الارض لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ بدرستیکه زمین برای خدا است و مملوکه و مخلوقه اوست وارث میکرداند خدا آن زمین را هر کرا میخواهد از بندگان خود و انجام و عاقبت برای متقیان است و آنحضرت قریب آن ازین عالم رحلت فرمودند پس ابوبکر صدیق

صدیق رضی الله عنه خالد بن ولید را با جماعهٔ صحابه برای جنگ وی فرستاد و بعد محاربهٔ بسیار فتح لشکر اسلام شد و مسیلمه کذاب از دست وحشی قاتل حمزه رضی الله عنه مقتول شد و غنیمت بسیار بدست مسلمانان افتاد و مادر محمد بن حنفیه از سبایای همان غزوه هست که ابوبکر صدیق بعلی مرتضی رضی الله عنهما داده بود و محمد بن حنفیه ازان تولد شد فرقهٔ سوم بنو اسد که رئیس ایشان طلیحه بن خویلد بود در حیات آنسرور علیه الصلوة والسلام دعوی نبوت کرده بود پس ابوبکر صدیق خالد بن ولید را بسوی وی فرستاد خالد او را هزیمت داد و وی گریخته بطرف شام رفت و باز اسلام آورد و بعد وفات رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم در خلافت صدیق اکبر هفت فرقه مرتد شدند فزاره و غطفان و بنو سلیم و بنو یربوع و بعضی از بنو تمیم و کنده و بنو بکر حق سبحانه وتعالی دین خود را نصرت کرد و این همه را از دست اصحاب رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم در خلافت صدیق اکبر مخذول و مقتول ساخت و بعضی اسلام آوردند و توبه نمودند چون قتال با مرتدین بعد وفات رسول الله جز در زمان خلافت ابوبکر صدیق رضی الله عنه تا الی الیوم بوقوع نیامده لهذا جماعت مفسرین از امیر المومنین علی رضی الله عنه و حسن و قتاده و ضحاک روایت کرده اند که قوم يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ تا آخر اوصاف اصحاب رسول الله اند که در رفاقت صدیق اکبر با مرتدین جهاد کردند و آنها را کشتند و بعضی مفسرین گفته اند که مراد ازین اشعریین اند که هم در رفاقت ابی بکر صدیق با مرتدین قتال کردند و ازین آیت هم کمال مدح و محاسن اصحاب رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم و انبیا ثابت گشت و تهمت ارتداد بوجهی باطل گشت که فوق آن متصور نیست به بعض اصحاب رسول الله خصوصا خلفای ثلثه که ازین مومنین قتال کردند

بلکه تمامه مومنین کامل الایمان حتی امیر المومنین علی کرم الله وجهه وابوذر ومقداد وجابر
وحذیفه وغیره رضی الله عنهم انقیاد واطاعت آنها کردند وهمراه آنها پنجگانه نماز وجمعه وعیدین
خواندند وکسی از آنها با ایشان جهاد نکردند با وجود این قسم تصریحات قرآنی انکار کرده از فضائل
خلفای راشدین وغیره اصحاب سید المرسلین که از هیچکس متصور نیست مگر از تمام قرآن انکار
کرده بدین یهودیه یا نصرانیه رجوع کرده مرتد شود نعوذ بالله من الشک والشرک والکفر وسوء الخاتمة
اللهم ثبتنا علی الصراط المستقیم ای برادر چون این همه آیات بینات بر تو واضح گشت که اصحاب
رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم خصوصاً مهاجرین وانصار وخصوصاً خلفای اربعه ابرار
موصوف بصفات حمیده بودند که در قرآن جابجا ذکر آن شنیدی بهیچ وجه مورد طعن نیستند
بکمال هدایت وایمان بودند وفسق وضلالت را با آنها راه نیست دانستی که هرچه آن اصحاب
در عین اقتدار وایام تمکین وخلافت خود بعمل آوردند از قبیل امر ونهی منکر بموجب
نص ان مکناهم خواهد بود وبموجب وعدهٔ الهی مرضی ومقبول خواهد بود چنانچه
وَلَیُمَکِّنَنَّ لَهُمْ دِینَهُمُ الَّذِی ارْتَضَیٰ لَهُمْ شاهد آنست پس کسی را بران جای انکار
ومجال رد وقدح نباشد بلکه اقوال آنها تفصیل معانی سنت واز اصول شرع باید دانست
وخلاف آنها قول دیگر نباید آورد که آن ضلالت وگمراهی است وچون آنها بموجب
نصوص سابقه صادقین ومصلحین اند تمام روایات آنها را معتبر ومقبول باید دانست
وبهیچ وجه تهمت کذب مانند آن بران اکابر نباید بست وافعال واقوال پیغمبر را از آنها
اخذ نموده بران عمل باید کرد ودر تفسیر وتاویل قرآن خود تراشی نباید نمود بلکه هرچه آنها

آنها از آنحضرت تفسیر قرآن روایت کنند مراد حق همان باید دانست مثلاً قوله تعالی وَامْسَحُوا
بِرُؤُسِکُمْ وَاَرْجُلَکُمْ اگرچه باعتبار عربیت احتمال مسح و شستن پا هر دو دارد اما چون
صادقین عمل آنسرور همیشه بر شستن روایت کردند و خود نیز عمل کردند ظاهر شد که مراد از آیت
شستن پا است نه مسح آن و اگر در مسئله اقوال صحابه مختلف باشند بر عامه ما جائز است که تقلید
هر کسی که خواهند بکنند و آنهمه اقوال را ترک داده قولی دیگر بر آوردن روا نباشد و اگر قولی از
کدام صحابی مشهور شود و دیگر اصحاب سکوت نمایند و رد نکنند بر آن هم عمل کردن واجب است چه آن
قول اگر مسلّم نبود آنجماعت آخرین بمعروف از اظهار حق قصور نمیکردند و اگر دیگران رد و انکار
آن قول نمایند بر آن قول عمل نباید کرد و قول آن قائل را حمل بر خطای اجتهادی یا عدم علم او بحدیث
یا نسیان او از آن حدیث باید کرد و اگر جمیع اصحاب بر قولی اتفاق کنند پس آن امر دلیلی است
قطعی اتباع آن البته واجب است و خلاف آن ضلالت و گمراهی و چون این اصل بدست آمد
بوجه اجلی و اتم ظاهر و هویدا گشت که فرقه ناجیه اهلسنت و جماعت اند که تمام عقاید ایشان از
قرآن مستنبط است و ایشان تاویل و توجیه قرآن از عقل خود نمیتراشند بلکه هرچه مهاجرین و انصار آن را
بایشان از صادق مصدوق سید المرسلین صلی الله علیه و آله وسلم رسانیده بر آن اعتقاد دارند
و عمل میکنند جائیکه صادقین روایت کرده اند که این آیت محمول بظاهر خود است ایشان
نیز آنرا بر ظاهرش میدارند چنانچه قوله تعالی وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ
بروایت جماعت کثیره از صحابه ثابت شده که محمول بر ظاهر است و روز قیامت رؤیت
حق سبحانه خواهد بود ایشان در آن انکار نمیکنند بلکه ایمان می آرند و میگویند چنانچه در دنیا بصفت

تنزیه او را امید انم در آخرت نیز بصفت تنزیه خواهیم دید و عقل خود را دخل داده خود تراشی
نمیکنند و جائیکه صادقین گفتند که معنی ظاهری مراد نیست ایشان نیز بهمان نمط ایمان
می آرند چنانچه یَدُ اللهِ فَوْقَ اَیْدِیْهِمْ وَالرَّحْمٰنُ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوٰی و مانند آن را
از متشابهات دانسته ایمان می آرند و خود تراشی نمیکنند پس ثابت شد که ایشان بر تمام قرآن
ایمان میدارند و در تفسیر و تاویل آن تابع صحابه اند چنانچه حق تعالی در وصف آنها میفرماید
وَالَّذِیْنَ اتَّبَعُوْهُمْ بِاِحْسَانٍ رَّضِیَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوْا عَنْهُ وَاَعَدَّ لَهُمْ
جَنّٰتٍ یعنی برای تابعین صحابه بهشتهاست و ظاهر شد که ایشان اند که در وصف آنها
وارد شده وَالرّٰسِخُوْنَ فِی الْعِلْمِ یَقُوْلُوْنَ اٰمَنَّا بِهٖ کُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا
یعنی کسانیکه در علم دین راسخ و محکم اند میگویند ایمان آوردیم بهمه آیات قرآنی محکمات و
متشابهات و ایشان اند که بعد صحابه آمدند در حق آنها میگویند رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِاِخْوَانِنَا
الَّذِیْنَ سَبَقُوْنَا بِالْاِیْمَانِ و ظاهر شد که ایشانند گروه و لشکر خدا که در وصف
آنها آمده فَاِنَّ حِزْبَ اللهِ هُمُ الْغٰلِبُوْنَ پس براستیکه لشکر خدا ایشانند غالب
بر اهل ضلالت و شک نیست که اهل سنت و جماعت در اکثر اوقات و اکثر بلاد بر دیگر فرقهای
باطله غالب اند حتی که روافض خود معترف اند که مذهب ما همیشه مخفی مانده و تقیه دین ما است
نعوذ بالله من خرافاتهم و ظاهر شد که ایشان مثل صحابه ایمان آورنده اند پس بموجب نص فَاِنْ
اٰمَنُوْا بِمِثْلِ مَا اٰمَنْتُمْ بِهٖ فَقَدِ اهْتَدَوْا ایشان بر کمال هدایت اند نه غیر ایشان
بلکه دیگر فرقهای باطله معتزله وغیره تابع عقل ناقص خود اند و همه جا ناف و تحریف قرآن

سیپاره تلک الرسل رکوع اول سورة آل عمران
سیپاره قد سمع رکوع اول سورة حشر

قرآن کار ایشان نیست خصوصاً خوارج و روافض که تمام آیات قرآنی را که در مدح صحابه کرام
وارد شده اند تحریف و تغیر داده افضل و اشرف آنها را هدف مطاعن ساختند و نص
در حق پیشوای صدیقین و سر حلقهٔ اصحاب سید المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم تمام آیات
باهرات که سابق خوانده شده که سوای آنها بسیار اند فراموش کرده از لفظ لَا تَحْزَنْ
پی طعن برده گفتند که این لفظ دلالت بر نقص و نامردی می کند و اینقدر در گریبان خود
ندیدند که تقیه و خوف را مذهب ائمهٔ اثنا عشر و نزد ما امیر المومنین بیست و چهار سال تا
در پس همچون کسان تقیه می خواندند و گاهی در باب خلافت و بروی ایشان دم نزد بلکه دختر
طاهرهٔ خود را بتقیه در نکاح حضرت عمر داد و مدت العمر مغلوب آنها ماند ما را این سخن گفتن
نمی زیبد معاذ الله من کفر یا تهم این بهتان ست بر ائمهٔ طاهرین و رئیس الصدیقین بلکه بهمه
بزرگان مهاجران فی سبیل الله بودند وَلَا یَخَافُوْنَ لَوْمَةَ لَائِمٍ وصف شان ست
چنانچه تقریر این مدعا سابق کرات و مرات در تفسیر آیات قرآنی نموده آمد و حق اینست
که حزن ابوبکر صدیق رض بر ان جان مبارک آنسرور صلی الله علیه و آله و سلم بود که تمام سوراخهای
غار را بپارچه های خود بند کرده در یک سوراخ پاشنه پای خود در آورده نیش مار خورد
و بجناب آنحضرت عرض کرد اِنْ قُتِلْتُ فَاَنَا رَجُلٌ وَاحِدٌ وَاِنْ قُتِلْتَ
قُتِلَتِ الْاُمَّةُ یعنی یا رسول الله اگر تنها کشته شوم چه باک که یک کس کشته شوم و اگر
ذات پاک ترا گزندی رسد هلاک تمام امت خواهد بود در مقام آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم برای
دفع این حزن و برای تسلی او فرموده لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللّٰهَ مَعَنَا و این لفظ بر کمال

منقبت ابی بکر رضی الله عنه دلالت دارد چه آنحضرت معیت خدا با نفس شریف خود و ذات ابو بکر را
ثابت کرد و صیغه متکلم مع الغیر آورد و معیت حق سبحانه خاصه متقیان و محسنان است چنانچه در قرآن
آمده إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ بدرستی که خدا همراه متقیان
و محسنان است و در ذکر اصحاب بدر گذشت إِنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ و در حق ملائکه که در بدر
حاضر شده بودند فرمود إِنِّي مَعَكُمْ و شک نیست که ابو بکر در آنجا هم حاضر بود پس معلوم شد
که این طعن بسبب سوء فهم و خیال فاسد شان است و باطل محض است اعتباری ندارد و در
حقیقت این منقبت است چنانچه تقریر یافت و این قدر این حمقا نفهمیدند که این آیت
بعینه مثل این آیت است که حق تعالی در قصه موسی و هارون علیهما السلام میفرماید
قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَى گفتند موسی و هارون ای
پروردگار ما بدرستی که ما می ترسیم از آنکه فرعون پیشی کند بر ما یعنی بعذاب ما تعجیل کند یا زیاده
سرکشی کند و در همین قصه در جای دیگر آمده فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ یعنی موسی گفت
پس میترسم که مرا بقتل رسانند حق تعالی در جواب شان فرمود قَالَ لَا تَخَافَا إِنَّنِي
مَعَكُمَا یعنی نترسید که ای موسی و هارون بدرستیکه من همراه شما ام پس اگر این حزن و
خوف عیب باشد معاذ الله طعن در نبوت حضرت موسی و هارون علیهما السلام لازم
می آید و حال خوارج را هم در شان علی همبرین قیاس کن و تامل فرما که چگونه این قوم
قرآن را جابجا تحریف کردند و مانند یهود که در شان آنها وارد شده یُحَرِّفُونَ
الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ گشتند پس ظاهر شد که این

این تاویلات و تحریفات شان مشابه بآنست که ملحدان و سبزه نوشان گویند که حق تعالی در قرآن
از نماز منع کرده لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ فرموده و از لفظ وَاَنْتُمْ سُکَارٰی و از آیات
دیگر که دران امر صلوة واقع شده چشم پوشند و نه نماز خوانند و نه زکوة دهند بلکه تمام
عمر بفسق و فجور گذران کنند و میرند و موصل بجهنم شوند چون این همه واضح گشت و ثابت شد که
تمام کتب مذهب این فرقه مشحون بکفریات اند و هرچه ایشان قصه های طویل بغرض
در مطاعن صحابه ذکر کنند همه باطل و مفتریات ست و نصوص قرآن مبطل و مکذب ایشان
پس ظاهر شد که ایشان به اَطِیْعُوا اللّٰهَ کار ندارند بلکه در تمام عقائد مخالفت قرآن
میکنند چه بنای عقائد شان بر نفاق و ارتداد صحابه ست نعوذ بالله منه چنانکه
بنای اهل سنت بر ایمان و اخلاص شان ست خود معلوم کردی که این بنای شان کفر محض
و انکار تمام قرآن ست پس اطاعت رسول هم از ایشان بطریق اولی مفقود گشت
چه رسول خدا خلاف امر خدا نمیگوید و نیز اطاعت رسول موقوف ست بر آنکه افعال
و اقوال او را از صادقین یعنی صحابه او اخذ نمایند و احوال شان در حق صحابه آنست
که معلوم کردی پس اطاعت ائمه اهلبیت هم از ایشان بطریق اولی مفقود گشت
چه آنها محبوبان خدا و مقربان جناب کبریا بودند از ایشان محال ست که خلاف قرآن
و حدیث صورت بندد پس ظاهر شد که این قول شان که بآیات اَطِیْعُوا اللّٰهَ الآخر
عمل میکنیم دروغ و خدع بود که باین فریب مردمان را کشیده در چاه ضلالت می‌اندازند
و ظاهر شد که نسبت مذهب ایشان به امام جعفر صادق و دیگر ائمه طاهرین رضی الله عنهم

کذب محض است و دروغ صریح است فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وظاهر شد که عمل بآیت مذکوره اهلسنت میکنند که تمام قرآن بروفق عقائد شان ناطق است و احادیث رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم و اقوال اهلبیت و صحابه تفسیر قرآن دانسته عمل بران میکنند و همه این بزرگان حسن عقیدت داشته در حق آنها رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ میخوانند فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ اکنون وقت آن شد که چنانچه نجات اهلسنت وجماعت از آیات بینات قرآنی واضح ساختیم نجات اینها از کلام نوباوهٔ حدیقهٔ رسالت و شگوفهٔ بستان ولایت امام المومنین زبدة العارفین حضرت علی بن الحسین زین العابدین سلام الله علیه و علی آبائه الطاهرین و ابنائه الطیبین و احبابه المهتدین بیان سازیم تا بطریق نور علی نور واضح گردد که مذهب اهلسنت وجماعت همین مذهب اهلسنت وجماعت بود نه چیز دیگر پس بشنو که حضرت سجاد در صحیفهٔ کامله که نزد شیعه معتبر و معمول است چه میفرماید اللَّهُمَّ وَأَتْبَاعُ الرُّسُلِ وَمُصَدِّقُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ بِالْغَيْبِ عِنْدَ مُعَارَضَةِ الْمُعَانِدِينَ لَهُمْ بِالتَّكْذِيبِ وَالِاشْتِيَاقِ إِلَى الْمُرْسَلِينَ بِحَقَائِقِ الْإِيمَانِ فِي كُلِّ دَهْرٍ وَزَمَانٍ أَرْسَلْتَ فِيهِ رَسُولًا وَأَقَمْتَ لِأَهْلِهِ دَلِيلًا مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِنْ أَئِمَّةِ الْهُدَى وَقَادَةِ أَهْلِ التُّقَى عَلَى جَمِيعِهِمُ السَّلَامُ فَاذْكُرْهُمْ مِنْكَ بِمَغْفِرَةٍ وَرِضْوَانٍ حاصل معنی این کلام آنست که خدایا اصحاب جمیع پیغمبران که از وقت آدم تا زمان رسالت نبی ما صلی الله علیه و آله

و آله وسلم گذشته اند و بر انبیا در وقت تکذیب کفار ایمان آورده اند و سبقت و پیشی در
اسلام کرده اند همه ایشان را بمغفرت یاد کن و از ایشان خوشنود باش و چون درین عموم اصحاب محمد صلی الله
علیه و آله وسلم داخل بودند برای اظهار شرف و رتبه بار دیگر ذکر آنها جدا میفرماید اَللّٰهُمَّ وَاَصْحَابَ
مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ خَاصَّةً خدایا اصحاب محمد را صلی الله علیه و آله وسلم
علی الخصوص نوازش فرمای پس در مقام مدح صحابه آمده میفرماید اَلَّذِيْنَ اَحْسَنُوا الصَّحَابَةَ
آنانند که نیک کردند صحبت پیغمبر را صلی الله علیه و آله وسلم وَالَّذِيْنَ اَبْلَوُا الْبَلَاءَ
الْحَسَنَ فِيْ نَصْرِهٖ و آنانند که دادند عطای نیک را در نصرت آنحضرت صلی الله علیه و آله
وسلم یعنی مالهای خود را نفقه کردند برای قوت دین او وَكَانَفُوْهُ و در میان گرفتند
و از شر اعدا حمایت کردند آنحضرت را اَسْرَعُوْا اِلٰى وِفَادَتِهٖ و شتاب کردند بآمدن
در پیش آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم وَسَابَقُوْا اِلٰى دَعْوَتِهٖ و پیشی و سبقت کردند
بدعوت او یعنی پیش از دیگران اسلام آوردند چنانچه عشره مبشره رضی الله عنهم و غیرهم
وَاسْتَجَابُوْا لَهٗ حَيْثُ اَسْمَعَهُمْ حُجَّةَ رِسَالَاتِهٖ و قبول نمودند چون شنوانید
آنها را حجت رسالت خود که قرآن است وَفَارَقُوا الْاَزْوَاجَ وَالْاَوْلَادَ فِيْ اِظْهَارِ
كَلِمَتِهٖ و جدائی کردند و بگذاشتند زنان و فرزندان خود را در ظاهر کردن کلمه او یعنی هجرت
ایشان برای غلبه کلمه اسلام بود نه برای اغراض دنیوی وَقَاتَلُوا الْاٰبَاءَ وَالْاَبْنَاءَ
فِيْ تَثْبِيْتِ نُبُوَّتِهٖ و قتال کردند به پدران و پسران خود در محکم و راسخ ساختن نبوت
او وَانْتَصَرُوْا بِهٖ و انتقام کشیدند و یا غالب آمدند بر کفار بسبب نصرت و حمایت

آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم هر کرا عقل و دین باشد بروی مخفی نخواهد ماند
که این صفات جمیع صحابه است چه همه‌ها جهاد و نصرت آنحضرت میکردند و به اقارب خود
میجنگیدند و در هر معرکه و غزوه انبوه کثیر جمع میشدند و غلبه همه آنها حاصل گشت لیکن
محض بفضل الهی چنانچه در تفسیر آیات قرآنی این بحث بتفصیل بیان نموده شد وَمَن
كَانُوا مُنْطَوِينَ عَلَى مَحَبَّتِهِ وکسانیکه بودند پیچیده بر محبت آنحضرت يَرْجُونَ تِجَارَةً
لَنْ تَبُورَ فِي مَوَدَّتِهِ امید میداشتند سوداگری را که هرگز زیان ندارد در دوستی آنحضرت
صلی الله علیه وآله وسلم وَالَّذِينَ هَجَرَتْهُمُ الْعَشَائِرُ إِذْ تَعَلَّقُوا بِعُرْوَتِهِ وآنانکه
ترک کردند ایشان را قبیلهای ایشان چون تمسک زدند بحلقهٔ هدایت او وَانْتَفَتْ مِنْهُمُ
الْقَرَابَاتُ إِذْ سَكَنُوا فِي ظِلِّ قَرَابَتِهِ ونیست و نابود شد از ایشان رشتهٔ قرابت
چون ساکن شدند در سایهٔ قرابت وَلَا تَنْسَ لَهُمُ اللّٰهُمَّ مَا تَرَكُوا لَكَ وَفِيكَ
پس فراموش مکن ایشان را ای خدا آنچه ترک کردند برای تو در راه تو یعنی جزای آنها البته
عنایت فرما وَأَرْضِهِمْ مِنْ رِضْوَانِكَ وخوشنود ساز ایشان را از خوشنودی خود
وَبِمَا حَاشُوا الْخَلْقَ عَلَيْكَ وخوشنود ساز آنها را بسبب آنکه جمع کردند خلق را
وَكَانُوا مَعَ رَسُولِكَ دُعَاةً لَكَ إِلَيْكَ بودند ایشان همراه پیغمبر صلی الله علیه
وآله وسلم تو خوانندگان برای تو بسوی تو بعضی اصحاب آنحضرت چنانکه خود کامل بودند
سعی در تکمیل دیگران نیز میکردند ظاهر است که تمام صحابه جمع کنندگان خلق بر دین
اسلام و دعوت کنندگان بندگان بسوی دین خدا تعالی بودند و در هر شهر و هر بلده

بلده جماعتی عظیم از ایشان سکونت ورزیدن انتشار علوم دینی نمودند کسی احمق هم این
سخن نگوید چه جای عاقل که دعوی علمیه دارد وَاشکُرهُم عَلی هِجرَاتِهِم فِیكَ دِیَارَ
قَومِهِم وجزا ده ایشان را به هجرت کردن ایشان در راه تو شهرهای خود را وَخُرُوجِهِم
مِن سَعَةِ المَعَاشِ اِلَی ضِیقِهِ وجزا ده ایشان را به بیرون شدن از فراخی معاش
خود بسوی تنگی آن یعنی بعد هجرت از خانهای خود و عیش خود کناره گزیدند و در دیار غریب
به تنگی عیش افتادند وَمَن کَثَّرتَ فِی اِعزَازِ دِینِكَ مِن مَظلُومِهِم
و بکن بکسانیکه بسیار کردی بوجود آنها مطیعان خود را در عزیز ساختن دین تو که آنها مظلوم بودند
صحابه اند یعنی مهاجران اول مظلوم بودند بعد از ان که هجرت کردند وجهاد واقع شد
دین بسبب آنها غالب گشت و بسیار مسلمان شدند اَللّٰهُمَّ وَاَوصِل اِلَی
التَّابِعِینَ لَهُم بِاِحسَانٍ الَّذِینَ یَقُولُونَ رَبَّنَا اغفِر لَنَا وَلِاِخوَانِنَا
الَّذِینَ سَبَقُونَا بِالاِیمَانِ خَیرَ جَزَائِكَ خدایا برسان به پیروی کنندگان
صحابه که به نیکی متابعت آنهم اختیار نمودند تابعین میگویند خدایا بیامرز ما را و برادران
که پیش از ما ایمان آوردند و بهترین جزای خود این کلام امام اشارت ست بآنکه
قسم سوم از مسلمانان همان کسانند که در حق صحابه دعای خیر میکنند و آنها غل و کینه
ندارند و ظاهرست که این وصف خاصهٔ اهلسنت وجماعت ست پس ایشان
ناجی و منصورند موافق مذهب اهلبیت و موافق قرآن نه مخالف شان وهو المطلوب
بار دیگر بشنو که در مدح تابعین چه میفرماید الَّذِینَ قَصَدُوا سَمتَهُم آن تابعین

که قصد کردند طریقه صحابه را و تحرّوا وجهتهم دیده و دانسته قصد کردند جهت صحابه را و مضوا علی شاکلتهم و رفتند بر طریقه و مذهب صحابه لم یثنهم ریب فی بصیرتهم نه گردانید آن تابعین را هیچ نوع شکی در یقین صحابه یعنی صحابه را بر راه راست دانستند ولم یختلجهم شک فی قفو آثارهم و خلجان نکرد و تحلیه آن تابعین را آنکه در پیروی کردن آثار صحابه را بی شک و شبهه بر راه راست دانسته پیروی آنها کردند والائتمام بهدایة منارهم و شک نکردند در اقتدا بهدایت روشنی صحابه یعنی صحابه را بر راه روشن و هدایت اتباع و اقتدای آنها کردند هر که ایمان بقرآن و قدر و بیت بجناب پاک امام سجاد علیه السلام داشته باشد بروی مخفی نخواهد ماند که هر کلمه ازین کلمات مبطل رفض و خوارج ست وغیره فرقهای باطله چه روافض در حق تمام صحابه بغض بیشمار دارند بلکه اکثر آنها را گمراه میدانند و حسن ظن ندارند مگر بچندی از آنها و خوارج گرگ برادر شغال اند و مانند روافض به رئیس مهاجرین علی مرتضی و عثمان و بعضی دیگر از صحابه سوء اعتقاد میدارند وغیره فرقه های در تفسیر قرآن تاویل نصوص تابع روایات صحابه نیستند بلکه بهوای نفس خود میروند و سوی راه صحابه راهی بر آورده اند و اہلسنت اتباع آنها میکنند پس بمذهب حضرت زین العابدین بنصوص مذکوره بالا اہل حق ایشانند نه غیر ایشان و هو المطلوب باز بشنو که امام چه میفرماید مکانفین و موازرین لهم حمایت کنندگان واعانت نمایندگان صحابه اند یعنی اگر گمراهی شیعیان و آرام بجناب پاک طعن کنند کار تابعین آنست که او را برانند و بجواب شافی طرد نمایند ازین لفظ تمام

تمام اعتراضات شیاطین که بصحابه نسبت کنند ساقط شدند و ظاهر گشت که کار مسلمانان جواب
طعن و رد آنهاست نه طعن و تشنیع نمودن و شک نیست که این صفت خاصه اهلسنت ست پس
ایشان بمذهب امام علیه السلام مقتدی و تابعی اند نه غیر ایشان باز بشنو که چه میفرماید یدینون
بدینهم اعتقاد میدارند و اطاعت و انقیاد میکنند بدین صحابه و یهتدون بهدیهم
و براه میروند براه صحابه که عین هدایت یتفقون علیهم درحالیکه اتفاق دارند بر حمایت
صحابه که از طرف آنها جواب شافی بطاعنان آنها میدهند در حسم شیاطین مینمایند و لا یتهمونهم
فیما ادوا الیهم و تهمت نمیکنند صحابه را در خبریکه اداکرده و رسانیده اند بایشان از شریعت از احکام
و احادیث پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم یعنی تمام صحابه را صادقین دانسته روایات آنها قبول
نموده بران عمل مینمایند ازین لفظ ثابت شد که کتب حدیث و فقه اهلسنت اینهمه از صحابه
منقول ست و بمذهب امام زین العابدین معتبر و مقبول ست و لازم آمد که کتب مخالفین ایشان
که برخلاف روایات صحابه اند نزد امام زین العابدین باطل و بهتان ست پس ظاهر شد که نسبت
مذهب مخالفین با امام جعفر صادق که پاره جگر گوشه امام زین العابدین و امام محمد باقر علیهما السلام ست باطل محض و افترای
صریح و انکار نصوص قطعیات ست کتب ایشان واجب الترک اند مومنان قرآن و محبان خاندان را از آن کنار گرفتن
فرض عین ست و مطالعه آن کتب باعث انبعاث وسوسه شیاطین نعوذ بالله منها باز بشنو که امام چه میفرماید اللهم
وصل علی التابعین من یومنا هذا الی یوم الدین خداوندا رحمت و صلوة
فرست بر تابعان صحابه از امروز تا روز جزا و علی ازواجهم و بر ازواج آنها و علی
ذریاتهم و بر اولاد آنها و علی من اطاعک منهم و بر کسانیکه فرمان بردار

تو کرده‌اند از انها صلوٰة تعصمهم بها من معصیتک رحمتی که نگاه داری آنهارا بسبب
آن رحمت از گناه تو وتفسح لهم به فی ریاض جنتک وفراخ گردانی ومکان واسع
دهی آنهارا درچمن های جنت وتمنعهم بها من کید الشیطان وبازداری آنهارا
بسبب آن رحمت از مکر شیطان وتعینهم بها علی ما استعانوک علیه من بر
ویاری دهی آنهارا بسبب آن رحمت بر امر خیر ونیکوئی که یاری خواهند از تو بران وتقیهم
طوارق اللیل والنهار الا طارقا یطرق بخیر ونگاهداری آنهارا از حوادث
شب وروز مگر حادثه که بخیر پیش آید وتبعثهم بها علی اعتقاد حسن الرجاء لک و
الطمع فیما عندک وبرانگیزی وبداری آنهارا بسبب آن رحمت بر اعتقاد
امیدواری نیک از تو وطمع ورغبت کردن در چیزیکه نزد تست از ثوابهای عطیه وترک
التهمة فیما تحویه ایدی العباد وبر ترک نمودن حرص درانچه جمع میکنند آنرا دستهای
بندگان یعنی آنهارا قناعت بخش بانچه نزد تست تا بسبب طمع در مال مردمان حریص نشوند
لتردهم الی الرغبة الیک والرهبة منک وتزهدهم فی سعة العاجل
تا گردانی آنهارا راغب بسوی تو وراهب از تو وبی رغبت گردانی آنهارا در دنیا وفراخی
معاش وتحبب الیهم العمل للآجل ومحبوب گردانی بسوی ایشان عمل آخرت را
والاستعداد لما بعد الموت وطیاری کردن برای انچه بعد موت خواهد رسید
وتهون علیهم کل کرب یحل بهم یوم خروج الانفس من ابدانها وآسان
گردانی بر ایشان هر سختی که برسد بآنها روز برآمدن جانها از بدنهای خود وتعلمهم

مِمَّا تَقَعُ بِهِ الْفِتْنَةُ مِنْ مُحْدَثٍ وَمُرَاتِهَا وعافیت دهی آنها را از چیزهائی که بسبب آن فتنه ام[illegible]
شود که ازان حذر باید کرد وَكَبَّةِ النَّارِ وَطُولِ الْخُلُودِ فِيهَا ونگاهداری آنها را از برو افتادن
در آتش و از درازی پایندگی در آتش وَتُصَيِّرُهُمْ إِلَى أَمْنٍ مِنْ مَقِيلِ الْمُتَّقِينَ و برسانی
وانجام شان گردانی بمکان حفظ وامان که خوابگاه متقیان ست یعنی انجام شان جنت عالیه گردانی
این همه کلام حضرت سجاد زین العابدین ست که در حق صحابه و تابعین آنها بتصریحات کافی و شافی
بیان فرموده و از دیگر ایمه اهلبیت خصوصا از امیر المومنین علی رضی الله عنه در نهج البلاغت
وغیره کتب شیعه مناقب صحابه خصوصا مناقب شیخین رضی الله عنهم نیز بتواتر مروی گشته والحمد لله
که اهلسنت وجماعت بموجب دعوات ایمه اهلبیت مصیر شان جنت ست که آنها بیکدستی
کتاب الله را محکم گرفتند وبدست دیگر محبت اهلبیت وصحابه کرام نمودند ودرمیان این دو روشنائی
راه یافتند وبمنزل مقصود رسیدند مخالفان شان از کتاب الله چنانچه بوجه احسن ظاهر ساختیم بالکلیه
دست بردار شدند وبعداوت صحابه واهل بیت کمر بسته مطرود ابدی شدند وبجهد کس از صحابه و
اهلبیت که دعوی دوستی مینمایند چون خلاف کتاب الله گمان کفر ومانند آن بران اکابر افترا بستند
وتقیه ومانند آنرا که شیوه منافقانست دین آنها قرار دادند ظاهر شد که ایشان در دعوی قوم
کاذب اند و دشمنان حقیقی آنها اند وایمه از آنها بیزار اند نعوذ بالله من سوء الاعتقاد و
والله الهادی وعلی رحمته اعتمادی ای برادر این چند اوراق مشحون بآیات قرآنی برای
خیرخواهی اهل اسلام که طالبان صراط المستقیم اند بقلم آمده وتمام مطالب دینی را بوجه اجمال
از قرآن مجید استدلال نموده مذکور شد امید از ناظران آنست که این سعی [illegible] پذیرند

نکنند و بنظر انصاف ملاحظه و تعمق نموده بآیات قرآنی متعظ شوند و پند پذیرند تا در زمره اولی الالباب و اهل شوند و اگر هنوز کسی را در تعیین فرقه ناجیه شک باشد و با وجود این همه تصریحات قرآنی اهلسنت نزد او بر حق نباشند و پرده غشاوت از چشم او برنخیزد و نزد او روافض یا خوارج یا فرقه دیگر ناجیه باشد بروی لازم است که اول نصوص و آیات قرآنی که در آن تاویل را مدخلی نبود بر کفر و نفاق جمیع صحابه قائم کند چند کس را که بزعم خود در حق آنها حسن ظن دارد بنصوص قطعیه اخراج نماید و بنای مذهب خود بنصوص قطعیه درست سازد آنگاه گفت و گوی کتابی و بحث و جدال علمی بکار برد و اگر این بنا محکم نتواند ساخت و سوای قصه های تواریخ و تسلی نامهای واهی بدست او نیاید و مانند شتر دیوانه این سو و آن سو دویده خبط کرد پس بطلان و ضلالت او خود بخود هویدا خواهد گشت و قصه های او بمقابله آیات باهرات الهیه تعالی شانه نتوانند ساخت پس بشنو که حال او چه باشد وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ای برادر این همه گفت و گوی مرقومه برای خیرخواهی تو بوده است آینده تو مختاری وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَأَتْبَاعِهِ

وَأَحِبَّائِهِ أَجْمَعِينَ

تمت

خاتمة الطبع الحمد لله که این رساله صراط المستقیم در اوایل شعبان سنه ۱۲۸۶ هجری بمطبع نظامی مطبوع گردید

العبد

منشی ... بن حاجی محمد روشن خان حنفی نقشبندی